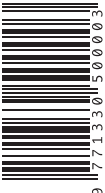

HRVATSKI VOJNIK

PRINTED IN CROATIA

0 3 7 1 0

ISSN 1330 - 500X

9 1771330150003

EUR 2,10 / CAD 3,00 / AUD 3,30 / USA 2,00 / CHF 3,50 / SLO EUR 1,80 / SEK 17,00 / NOK 17,00 / DKK 15,50 / GBP 1,30

ZRAKOPLOVNA VJEŽBA

ADRIATIC SWORD 2010

RAZGOVOR

pukovnik
Tihomir Zebec

ZRAKOPLOVNA BAZA WITTMUND

VOJARNA "DRGOMALJ"
DESET GODINA BOJNE
ZA SPECIJALNA
DJELOVANJA

ORUŽANE SNAGE U PRIRODNIM
I TEHNIČKIM KATASTROFAMA

Black Bear 10
u Hrvatskoj

VOJNA TEHNIKA / MORH / OSRH / MAGAZIN

HRVATSKI VOJNIK

Leida PARLOV, snimio Josip KOPI

ZTC je, rekla je predsjednica Vlade Jadranka Kosor, respektabilno društvo s 280 milijuna kn temeljnog kapitala. U Centru je trenutačno zaposleno 172 djelatnika, a predsjednik uprave ZTC-a Zdravko Delić očekuje da će proširiti svoju djelatnost

JASNA I OSTVARIVA VIZIJA RAZVOJA

Predsjednica Vlade Jadranka Kosor, ministar obrane Branko Vukelić, načelnik GSOSRH-a general zbora Josip Lucić te drugi visoki civilni i vojni dužnosnici nazočili su 14. rujna u Velikoj Gorici obilježavanju Dana Zrakoplovno-tehničkog centra d.d.

Nakon obilaska Centra i upoznavanja s njegovim aktivnostima, predsjednik uprave ZTC-a Zdravko Delić na prigodnoj je svečanosti desetorici mehaničara djelatnika Centra uručio međunarodne certifikate za zrakoplov kanader CL 415.

Današnji ZTC, podsjetio je predsjednik uprave Delić nastao je kao samostalna tvrtka Odlukom Vlade RH kao dioničko društvo u vlasništvu RH, s osnovnom namjenom obavljanja poslova za potrebe MO-a, ali i prodora na civilno tržište. U Centru je trenutačno zaposleno 172 djelatnika. Delić očekuje da će Centar proširiti svoju djelatnost,

otvoriti civilno tržište, te u sljedećem polugodišnjem razdoblju zaposliti još 30-ak inženjera zrakoplovne struke koji će ih voditi prema konkurentnosti. "Postavili smo", kazao je Delić, "jasnu i ostvarivu poslovnu viziju. Proširiti djelatnosti Zavoda i na održavanje civilnih zrakoplova jedini je pravi put za otvaranje radnih mjesta. Naši su radnici spremni i sposobni proširiti djelatnost na regiju i šire", istaknuo je. Namjera im je, napomenuo je, postati regionalni centar za održavanje zrakoplova, te su u tom procesu već izvršili i određene predradnje. Zahvalio je svima koji su zaslužni za uspješno izdvajanje ZTC-a iz sustava MORH-a, kao i svim radnicima Centra za koje je kazao da su upravo oni "snaga i dio tima koji će izgraditi još bolji Zrakoplovno-tehnički centar".

Predsjednica Vlade Jadranka Kosor zahvalila je na pozivu te pozdravivši sve

zaposlenike i zaposlenice istaknula da je izdvajanje ZTC-a iz sustava MORH-a uspješno provedeno zahvaljujući zajedničkom radu svih koji su sudjelovali u tom procesu. "Mislim da je ovo dobra priča koja je imala dobar početak, te dobar i uspješan završetak". Čestitala je i djelatnicima Centra koji su dobili certifikate. "To je ono što nas osnažuje u ovim gospodarsko teškim vremenima. Mislim da ne samo dobro radite nego da ćete i još bolje raditi", kazala je Kosor. Istaknula je i da će im Vlada u skladu s mogućnostima pružiti pomoć u nastojanju da postanu regionalni centar, te da je ZTC respektabilno društvo s 280 milijuna kn temeljnog kapitala,

što izaziva i pozornost ali i duboko poštovanje. Obraćajući se djelatnicima Centra predsjednica Vlade Kosor je kazala kako su upravo oni ključna karika zaslužna za još jednu uspješnu pp sezonu i da oni osiguravaju siguran let onima koji spašavaju i ljude i imovinu. ■

12

Otvorenošću do suradnje

Kongres koji je svakome od sudionika pružio nove spoznaje i nova iskustva još je jedan u nizu koji potvrđuje da se samo međusobnim razumijevanjem i poštivanjem različitosti može ostvariti suradnja koja je i na području vojnih medija u današnje vrijeme itekako važna i nezaobilazna

DESET GODINA BOJNE ZA SPECIJALNA DJELOVANJA

8

RAZGOVOR

pukovnik Tihomir Zebec,
načelnik Odjela Vojne policije GSOSRH-a
i direktor vježbe Multinacionalne bojne
vojne policije MNMPBAT Black Bear 10

4

Black Bear 10 u Hrvatskoj

Ovo je treća u nizu vježbi MNMPBAT-a u kojoj sudjeluju sve njezine članice - Poljska, Slovačka, Češka i Hrvatska. Vježba je isključivo vojnopolicijskog karaktera, a cilj je prikazati realnu situaciju koju vojnopolicijska postrojba može očekivati u misiji. Bit će provedeno oko 70 događaja koji su usko vezani za vojnopolicijske poslove i zadaće, na koje vojni policajci moraju biti spremni odgovoriti

Naslovnica arhiva HRZ-a

MORH I OSRH

- 2 **ZRAKOPLOVNO-TEHNIČKI CENTAR**
Jasna i ostvariva vizija razvoja
- 7 **NOVOSTI IZ MORH-a i OSRH-a**
Predsjedavajući Vojnog odbora EU-a u MORH-u
- 10 **NOVOSTI IZ NATO-a**
Napredak usporen, ali siguran
- 11 **ZRAKOPLOVNA VJEŽBA**
Adrlatic Sword 2010
- 14 **HRVATSKA**
Poručnik Nenad Žugaj treći na svijetu
- 15 **NOVOSTI IZ OSRH-a**
Izaslanstvo HRM-a u posjetu Švedskoj kraljevskoj mornarici
- 16 **EKOLOŠKA ZAŠTITA MORA**
Balex Delta 2010 na Baltiku

VOJNA
TEHNIKA

- 18 **NOVOSTI IZ VOJNE TEHNIKE**
- 22 **ZAŠTITA I SIGURNOST**
Oružane snage u prirodnim i tehničkim katastrofama
- 26 **VOJNA TEHNIKA**
Zrakoplovna baza Wittmund

MAGAZIN

- 30 **PODLISTAK**
Indonezija 1945. - 1949.
- 32 **DOMOVINSKI RAT**
Naoružavanje Srba u Hrvatskoj (Gorski kotar)
- 33 **POZDRAV DOMOVINI**
Obećana zemlja
- 35 **IZ ZBIRKI VOJNOG MUZEJA**
Steyr Hahn (M11/M12)

Leida PARLOV, snimili Tomislav BRANDT i Davor KIRIN

Ovo je treća u nizu vježbi MNMPBAT-a u kojoj sudjeluju sve njezine članice - Poljska, Slovačka, Češka i Hrvatska. Vježba je isključivo vojnopolicijskog karaktera, a cilj je prikazati realnu situaciju koju vojnopolicijska postrojba može očekivati u misiji. Bit će provedeno oko 70 događaja koji su usko vezani za vojnopolicijske poslove i zadaće, na koje vojni policajci moraju biti spremni odgovoriti

pukovnik Tihomir Zebec,
načelnik Odjela Vojne policije GSOSRH-a i direktor vježbe
Multinacionalne bojne vojne policije MNMPBAT Black Bear 10

BLACK BEAR 10 u Hrvatskoj

Republika Hrvatska domaćin je velike međunarodne vojnopolicijske vježbe Multinacionalne bojne vojne policije MNMPBAT Black Bear 10. Ovo je treća u nizu vježbi MNMPBAT-a u kojoj sudjeluju sve njezine članice - Poljska, Slovačka, Češka i Hrvatska. Vježba se, njezin operativni dio, održava od 13. do 22. rujna na vojnom poligonu "Gašinci" gdje je smještena bojna NATO MNMPBAT, operativna postrojba vježbe, i u vojarni "Dračice" u Đakovu gdje se nalazi zapovjedništvo/direktorat vježbe. Odgovornost za provođenje vježbe upravo onako kako je zamišljena, postupke i procese koji će se tijekom nje provoditi, svu koordinaciju i nadzor jest na direktoru vježbe pukovniku

Tihomiru Zebecu, načelniku Odjela Vojne policije GSOSRH-a koji nam je nešto više rekao o ovogodišnjoj vježbi, ali i značenju Multinacionalne bojne vojne policije

Ovo je treća u nizu vježbi koje od svog ustrojavanja provodi Multinacionalna bojna vojna policije. Koji je osnovni cilj ovogodišnje vježbe?

Cilj ovogodišnje vježbe jest utvrditi kako ključno stožerno osoblje Multinacionalne bojne planira i priprema dolazak i razmještaj svojih operativnih snaga u područje operacije, osposobljenost Bojne za obavljanje vojnopolicijskih zadaća i njihov odlazak iz područja operacije. Dakle, na glasak vježbe nije samo na radu operativnih

postrojbi nego i na Zapovjedništvu Bojne koje mora samostalno isplanirati zadaće, planove aktivnosti i samostalno donositi odluke. Vježba je zamišljena tako da Bojna sama mora isplanirati dolazak u područje operacije, samostalno organizirati kompletan život i rad u kampu i biti operativno sposobna provoditi zadaće koje će dobivati od nadređenog zapovjedništva.

U čemu se ona razlikuje od prijašnjih?

Black Bear 10 znatno je složeniji od prve dvije vježbe. Cilj prve vježbe koja je održana u Poljskoj, bio je okupiti postrojbu na jednom mjestu, razmjestiti snage u područje operacije, uvježbati sposobnost pokreta, odnosno dolaska na područje operacije te

vidjeti nacionalnu pripremljenost postrojbi Bojne. Na prošlogodišnjoj vježbi u Češkoj nacionalne postrojbe su se počele povezivati u multinacionalnu. Počelo se tako da su zadaće odrađivale postrojbe dviju nacija. Naravno, cijelo vrijeme se osim operativnih postrojbi uvježbavao i stožer Bojne vezano za taktička postupanja, primjenu vojnopolicijskih tehnika i postupaka koje se traže u provedbi NATO vođenih operacija. Na ovogodišnjoj vježbi otišli smo korak naprijed - Bojna treba pokazati spremnost i osposobljenost da može u cijelosti samostalno djelovati i provoditi zadaće u području NATO vođenih operacija.

Koje će sve aktivnosti biti provedene tijekom vježbe?

Vježba je isključivo vojnopolicijskog karaktera, a cilj je prikazati realnu situaciju koju vojnopolicijska postrojba može očekivati u misiji. Proći će se sve temeljne, osnovne, kriminalističke i specijalne zadaće vojne policije - osiguranje konvoja, VIP osoba, mobilni punktovi, zaustavljanje vozila, nadzor prometa, provjera osoba, kriminalistički izvodi, rad sa zadržanim osobama, suradnja s civilnim strukturama vlasti, s civilnom policijom, reakcije na napad prilikom provedbe ophodnji i nadzora i druge zadaće. Bit će provedeno oko 70 događaja koji su usko vezani za vojnopolicijske poslove i zadaće, na koje vojni policajci moraju biti spremni odgovoriti.

Vježba se provodi na dva mjesta. Zašto?

Upravo zato da bi se stvorila realnost vježbe s mogućim angažmanom u misiji i simulacije stvarne situacije u području razmještaja i operacije gdje se zadaće provode. Operativne postrojbe s ukupno 189 pripadnika nalaze se na vojnom poligonu "Gašinci", dok je Zapovjedništvo vježbe, odnosno direktorat koji upravlja vježbom i u kojem je 82 ljudi smješteno u vojarni "Dračice" u Đakovu. Najčešća situacija u misiji je takva da kada je postrojba u području operacije, nije izravno uz samo zapovjedništvo operacije. Tada nema izravnog fizičkog kontakta između zapovjednika, zapovjedništava i operativne postrojbe. Isto tako ostvarena je i sva komunikacija tijekom vježbe koja se odvija putem interneta. Nema kruženja papira, sve ide elektronički. Veza s postrojbom osigurana

je i videolinkom, tako da će zapovjednik MNMP BAT-a tijekom redovitih sastanaka informirati nadređenog zapovjednika putem videokonferencije. Nema izravnih sastanaka, nema izravnih kontakata.

Vježbi su prethodile dugotrajne pripreme. S kim ste sve u OSRH-u surađivali i osim pripadnika VP-a koje još sastavnice OS-a sudjeluju u vježbi?

Vojna policija kao rod borbene potpore u svojem ustroju nema sve potrebne cjeline da bi samostalno mogla provesti ovakvu zahtjevnju međunarodnu vježbu. Tijekom priprema, a i sada tijekom vježbe iznimno

Black Bear 10 znatno je složeniji od prve dvije vježbe. Na ovogodišnjoj vježbi smo otišli korak naprijed - Bojna treba pokazati spremnost i osposobljenost da može u cijelosti samostalno djelovati i provoditi zadaće u području NATO vođenih operacija

S prošlogodišnje vježbe Black Bear koja je održana u Češkoj

Upravljački stožer vježbe smješten je u vojarni "Dračice" u Đakovu

dobro surađujemo s Upravom za logistiku, Zapovjedništvom za potporu, HKoV-om koji nam je ustupio ovaj poligon i podupro s potrebnim za vježbu, ZOD-om koji nam pomaže osobljem, te sa svim upravama GSOSRH-a. Isto tako, u vježbi sudjeluje i HRZ koji nam pomaže u davanju zračne potpore, dakle opet da bi situacija bila što realnija onaj u području operacija te Bojna za specijalna djelovanja koja nas podupire sa svojim snagama, a u vježbu je isto tako s svojim osobljem uključen i HRM. Moram istaknuti da je, iako je Odjel Vojne policije GSOS-a glavni nositelj i organizator vježbe, Black Bear 10 vježba kompletne Vojne policije OSRH-a jer u provedbi sudjeluju sve njezine postrojbe.

Na kojem načelu u zapovjednom smislu djeluje Bojna?

Bojna u zapovjednom smislu djeluje na načelu rotirajućih snaga, što znači da se ključni zapovjedni kadar mijenja svake godine. Ove je godine zapovjednik Bojne poljski pukovnik Marek Gryga dok je njegov zamjenik pripadnik OSRH-a satnik Robert Vorih. Sljedeće će godine zapovjednik Bojne biti pripadnik Vojne policije OSRH-a. Isto tako u Memorandumu o razumijevanju zajamčeno je načelo ravnopravnosti. Sve četiri nacije ravnopravne su u procesima donošenja odluka. Sve se radi u dogovoru. Kad se aktivnosti provode u nekoj od zemalja, moraju se poštivati zakoni zemlje domaćina. Operativne postrojbe MNMPBAT-a obučavaju se na nacionalnoj razini, stožer i ključno

Bojna u zapovjednom smislu funkcionira na načelu rotirajućih snaga, što znači da se ključni zapovjedni kadar mijenja svake godine. Ove je godine zapovjednik Bojne poljski pukovnik Marek Gryga dok je njegov zamjenik pripadnik OSRH-a satnik Robert Vorih. Sljedeće će godine zapovjednik Bojne biti pripadnik Vojne policije OSRH-a. Isto tako u Memorandumu o razumijevanju zajamčeno je načelo ravnopravnosti. Sve četiri nacije ravnopravne su u procesima donošenja odluka

zapovjedno osoblje na multinacionalnoj razini, a vježba se provodi svake godine u drugoj zemlji.

Na ovogodišnjoj vježbi će prvi put biti provedeno i ocjenjivanje Bojne.

Da, ovo je prvo ocjenjivanje koje će provesti timovi ocjenjivača iz svih zemalja. Timovi ocjenjivača koristit će se programom CREVAL, ali ne u potpunosti i ne cijelim jer je to prvo takvo ocjenjivanje i priprema za certifikaciju postrojbe što se planira provesti 2012. godine. U timu se nalaze predstavnici sve četiri zemlje, koji će zajednički ocjenjivati sve postupke i provedbu zadaća cjelokupnog MNMPBAT-a, što znači da neće ocjenjivati samo zemlju iz koje oni dolaze, a voditelj tima je pukovnik Ivan Hodak. Na temelju tog ocjenjivanja dobit će se slika koja će pokazati koliko je MNMPBAT osposobljen za sudjelovanje u međunarodnim operacijama.

No da bi se Bojna uputila u neku od misija, mora najprije dobiti NATO-ov certifikat...

Da. Memorandumom o razumijevanju točno su određene sve obučne aktivnosti Bojne. Sljedeće godine na vježbi koja će se održati u Slovačkoj bit će provedeno ponovno ocjenjivanje u kojem će sudjelovati i promatrači NATO-a. Ciklus će biti zatvoren 2012. godine u Poljskoj kad će biti provedeno certificiranje MNMPBAT-a, odnosno ocijenjeno je li postrojba u potpunosti spremna za provedbu zadaća u misiji zajedno s drugim postrojbama. Ovdje bih naglasio da je Bojna u procesu pridruživanja Sjeveroistočnom atlantskom korpusu sa zapovjedništvom u Poljskoj. Postrojba, odnosno sve zemlje koje čine MNMPBAT podnijele su zahtjev za pridruživanjem i stavljanje u sustav zapovijedanja Sjeveroistočnog atlantskog korpusa. Dakle, ako bi MNMPBAT išao u misiju, bio bi u tom sustavu zapovijedanja, a to se odnosi i na pružanje sve potrebne logističke i druge potpore.

Što biste izdvojili kao najvažniju prednost ustrojavanja jedne ovakve multinacionalne postrojbe?

Ovakav način rada je u obučnom smislu jedan korak ispred. Kad šaljete nacionalnu postrojbu u misiju, ona multinacionalno radi tek u području operacije i tamo stječe iskustva u radu s drugim nacijama. U Multinacionalnoj bojni VP-a obuku se prolazi kao da ste već u misiji. Primjerice stožer koji priprema vježbu ima 35 pripadnika i svi cijelu godinu rade kao da su u misiji. Sve se radi, priprema i dogovara na multinacionalnom načelu.

Postrojba je otvorena i za druge nacije. Jesu li i druge zemlje pokazale zanimanje za sudjelovanje u radu MNMPBAT-a?

Mislim da je upravo sada vrijeme da se Bojna u potpunosti otvori drugim nacijama. MNMPBAT je sada ustrojena, ima svoj cilj, zadaću, mjesto i ulogu. Svaka zemlja koja nam se sada pridruži bit će u maloj prednosti jer neće morati prolaziti "dječje bolesti" koje smo mi prolazili. Multinacionalnu bojnu vojne policije predstaviti ćemo i na sastanku zapovjednika vojnih policija koji će se potkraj rujna održati u Rimu. ■

Predsjedavajući Vojnog odbora EU-a u MORH-u

Ministar obrane Branko Vukelić 10. rujna razgovarao je na temu europske obrambene i sigurnosne politike te stanja u regiji s predsjedavajućim Vojnog odbora Europske unije generalom zbora Hakanom Syrenom. Tom prigodom ocijenjeno je kako Hrvatska i sada u statusu kandidatkinje za punopravno članstvo u Europskoj uniji pridonosi njezinoj sigurnosnoj i obrambenoj politici, između ostalog i aktivnim angažmanom pripadnika OSRH-a u mirovnim

misijama, kako EU-a tako i NATO-a. Vukelić je također istaknuo kako Ministarstvo obrane i Oružane snage RH sudjeluju u pripremi Europske borbene grupe (EUBG) na čelu sa SR Njemačkom.

Vukelić i Syren također su razgovarali o stanju u regiji te ulozi Europske unije ali i Hrvatske u daljnjoj stabilizaciji cijele regije. Na kraju sastan-

Shimio Davor KIRIN

ka general Syren je zahvalio na doprinosu pripadnika OSRH-a u mirovnim operacijama. OJI

Svečano obilježen početak izobrazbe na HVU

Svečanim je postrojanjem polaznika i djelatnika Hrvatskog vojnog učilišta, 14. rujna u zagrebačkoj vojarni "Petar Zrinski" obilježen početak izobrazbe za školsku godinu 2010/2011. Svečanosti su nazočili i gosti iz više ustrojbenih cjelina MORH-a i OSRH-a, kao i predstavnici diplomatskog i Vojnodiplomatskog zbora, Vojnog ordinarijata te Ministarstva unutarnjih poslova.

U kraćem obraćanju polaznicima, ravnatelj HVU-a general-bojnik Mirko Šundov je naglasio da je u sustavu modernih vojski svijeta, kojemu OSRH teži i zasigurno ima svoje mjesto, proces izobrazbe i profesionalnog razvoja odlučujući. -To je jedan od najvažnijih oblika upravljanja i razvoja ljudskih potencijala koji mora osigurati uvjete za ulaz novog, te razvoj i održavanje osposobljenosti postojećeg osoblja - kazao je general Šundov. Znanje i vještine koje se stječu na HVU izravno su vezane uz postizanje interoperabilnosti i kompatibilnosti s partnerima u NATO-u, smatra general, stoga

Shimio Davor KIRIN

je vrlo bitno dosegnuti što višu razinu znanja i vještina.

Ovu školsku godinu izobrazbu na HVU pohađat će 354 polaznika, od čega 14 polaznika Ratnu školu "Ban Josip Jelačić", 40 polazni-

ka Zapovjedno-stožernu školu "Blago Zadro", 45 polaznika Zapovjedno-stožernu – strukovnu školu, 109 polaznika Temeljnu dočasničku izobrazbu, 16 polaznika Visoku dočasničku izobrazbu, 55 polaznika Naprednu dočasničku izobrazbu i 75 polaznika Temeljnu dočasničku izobrazbu. Od ukupno 354 polaznika svih razina vojne izobrazbe na školovanju u HVU ovu će školsku godinu pohađati i 10 stranih polaznika iz Bosne i Hercegovine, Crne Gore, Republike Makedonije i Republike Slovenije. D.VLAHOVIĆ

MORH na međunarodnoj helikopterskoj konferenciji ERF 2010.

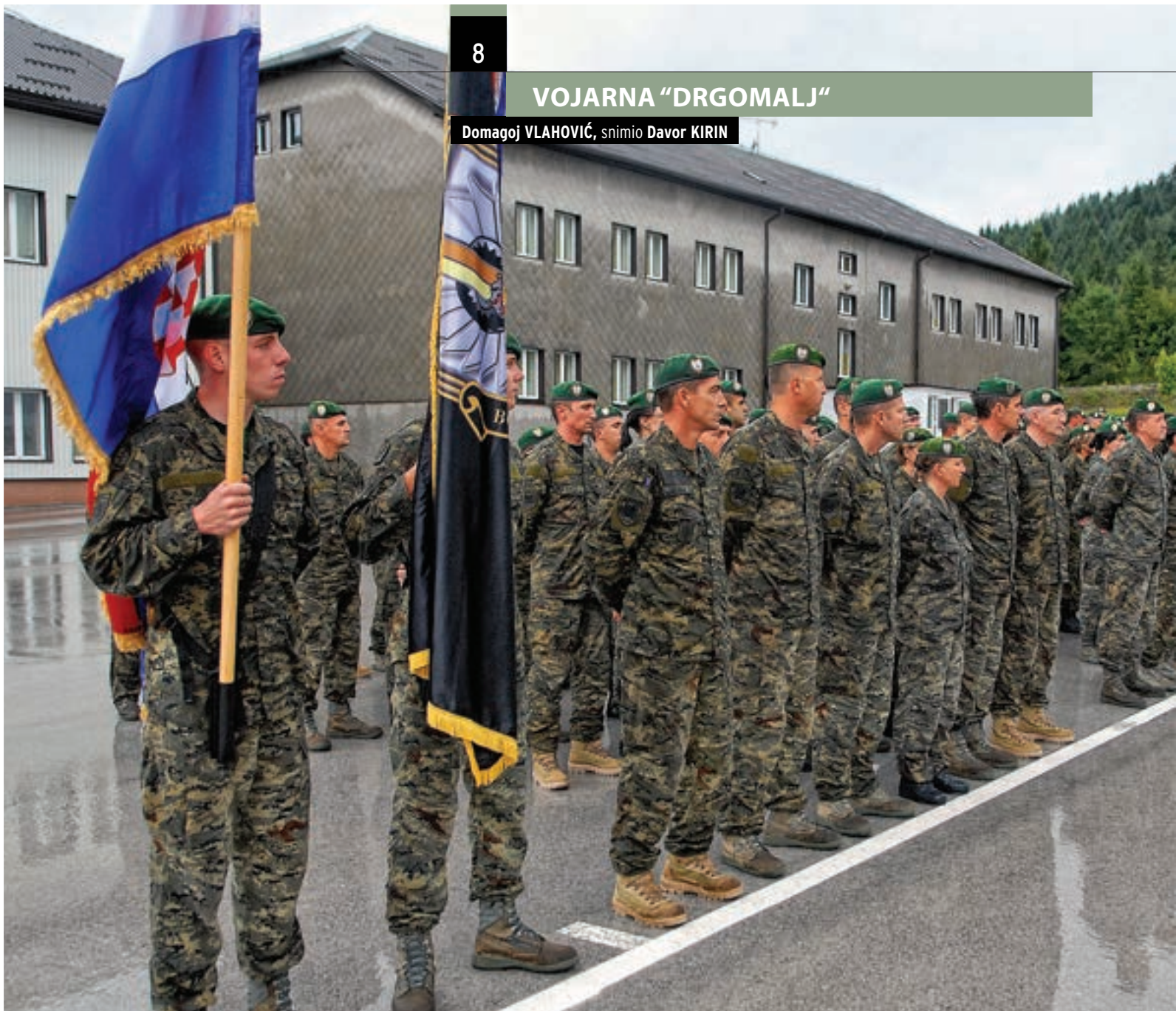
European Rotorcraft Forum (ERF) predstavlja svjetski uglednu znanstvenu konferenciju o helikopterskoj tehnici. Ideja o osnivanju ovog skupa potekla je prije 36 godina od uglednih predstavnika europske helikopterske industrije i srodnih znanstvenih institucija Njemačke, Nizozemske, Velike Britanije, Francuske, Italije i Rusije. Ove je godine na ERF-u sudjelovalo 14 zemalja te je izloženo 113 znanstvenih radova. I MORH je imao svog predstavnika - natporučnik Danijel Vuković iz Službe za razvoj, opremanje i modernizaciju

je izlagao rad *Utjecaj atmosfere iznad požarišta na dinamiku leta helikoptera s primjenom u projektiranju simulatora*, koji je nastao u suradnji s Fakultetom elektrotehnike i računarstva (FER) te Fakultetom strojarstva i brodogradnje (FSB) u Zagrebu. Problematika matematičkog modeliranja atmosfere iznad požarišta i njezina utjecaja na zrakoplove iznimno je složena i nerijetko se zaobilazi u znanstvenom opisivanju. S druge strane, golemu sredstva i resurse u eksperimente ulažu SAD, Kanada i Rusija kao zemlje s visokom stopom

požara. Rezultati našeg rada prepoznati su kao vrijedni i pouzdani te je iskazano zanimanje za daljnjom suradnjom na ovoj problematici spomenutih zemalja. Kvalitetni i vjerni modeli leta helikoptera iznad požarišta nemjerljivo pridonose u obuci helikopterskih posada u protupožarnim zadaćama. Razvoj modela leta zrakoplova u atmosferi iznad požarišta u različitim konfiguracijama i njihova primjena u simulator jest proces u kojem RH ima priliku za afirmaciju na međunarodnoj razini. Milan VRDOLJAK

Domagoj VLAHOVIĆ, snimio Davor KIRIN

Deset godina BOJNE ZA SPECIJALNA

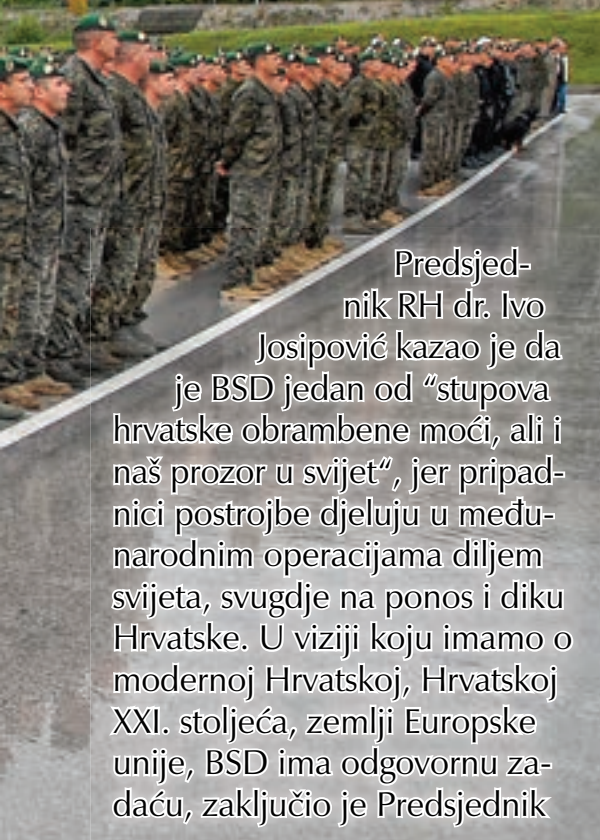
U vojarni "Drgomalj" u Delnicama 8. rujna svečano je obilježena 10. obljetnica ustrojanja Bojne za specijalna djelovanja OSRH-a. Uz djelatnike Bojne, svečanosti je nazočio i niz državnih i vojnih dužnosnika, na čelu s predsjednikom RH i vrhovnim zapovjednikom OSRH-a dr. Ivom Josipovićem, izaslanicom predsjednika Hrvatskog sabora Željkom Antunović te izaslanikom ministra obrane i načelnikom GSOSRH-a generalom zbora Josipom Lucićem.

Tijekom jutarnjeg dijela proslave, služena je misa u delničkoj crkvi Svetog Ivana Krstitelja

koju je vodio vojni ordinarij mons. Juraj Jezerinac, a Zapovjedništvo Bojne i predstavnici braniteljskih udruga te obitelji branitelja položili su vijence na spomen-područje u vojarni "Drgomalj" posvećeno pripadnicima hrvatskih specijalnih postrojbi poginulim u Domovinskom ratu. Uslijedila je dodjela promaknuća, nagrada i pohvala naistaknutijim pripadnicima BSD-a.

Središnji dio proslave priređen je u večernjim satima. Nakon obilaska spomen-područja, izaslanstva su se uputila na pistu vojarnje, gdje

Predsjednik RH dr. Ivo Josipović kazao je da je BSD jedan od "stupova hrvatske obrambene moći, ali i naš prozor u svijet", jer pripadnici postrojbe djeluju u međunarodnim operacijama diljem svijeta, svugdje na ponos i diku Hrvatske. U viziji koju imamo o modernoj Hrvatskoj, Hrvatskoj XXI. stoljeća, zemlji Europske unije, BSD ima odgovornu zadaću, zaključio je Predsjednik

DJELOVANJA

Predsjednik Josipović u obilasku TT zbora

je zapovjednik BSD-a brigadir Nikola Županić predao prijavak predsjedniku Josipoviću. Potom su se dužnosnici prigodnim govorima i čestitkama obratili postrojenim pripadnicima BSD-a i drugim gostima, među kojima su bili bivši pripadnici postrojbe, predstavnici tijela lokalne samouprave, MUP-a, Vojno-diplomatskog zbora i drugi.

Zapovjednik BSD-a brigadir Nikola Županić iznio je kratku povjesnicu postrojbe i predstavio njezine današnje zadaće, s naglaskom na sudjelovanju pripadnika BSD-a u međunarodnim mirovnim misijama i interoperabilnost sa srodnim postrojbama iz zemalja članica NATO-a. Krunom dosadašnjeg rada Županić smatra prošlogodišnju međunarodnu vježbu Jackal Stone.

Načelnik GSOSRH-a general zbora Josip Lucić pozdravio je nazočne u ime ministra obrane Branka Vukelića. BSD je okarakterizirao kao "najelitniju postrojbu OS-a", koja je izrasla na temeljima Domovinskog rata i profilirala se u najopremljeniju i najobučeniju specijalnu postrojbu, u svakom trenutku spremnu izvršiti najzahtjevnije zadaće.

Potpredsjednica Hrvatskog sabora Željka Antunović citirala je temeljno načelo BSD-a "Svi su pozvani, rijetki su odabrani!" koje jasno pokazuje koliko truda, hrabrosti, spretnosti i požrtvornosti treba imati da se postane pripadnik Bojne. Svoje vrline BSD potvrđuje u svakoj prilici, bez obzira je li riječ o vojnim zadaćama ili pomoći civilnoj zajednici, smatra Antunović.

Predsjednik RH dr. Ivo Josipović kazao je da je BSD jedan od "stupova hrvatske obrambene moći, ali i naš prozor u svijet", jer pripadnici postrojbe djeluju u međunarodnim operacijama diljem svijeta, svugdje na ponos i diku Hrvatske. U viziji koju imamo o modernoj Hrvatskoj, Hrvatskoj XXI. stoljeća, zemlji Europske unije, BSD ima odgovornu zadaću, zaključio je Predsjednik.

Svečani program završio je prikazom Taktičko-tehničkog zbora BSD-a, te programom koji je uključivao nekoliko manjih prikaza sposobnosti pripadnika postrojbe. ■

Pripadnici postrojbe obučeni su za operacije na kopnu, moru i zraku te u svim meteorološkim uvjetima i na svim terenima. Razvijaju sposobnosti za odgovor na asimetrične prijetnje (terorizam, nedopuštena trgovina i krijumčarenje oružja za masovno uništenje, ljudi i droga), te sposobnosti za pružanje pomoći u slučaju prirodnih ili ekoloških nesreća, odnosno katastrofa.

BSD može obavljati sljedeći spektar zadaća:

- provedba svih taktičkih radnji i postupaka iz funkcionalnog područja djelovanja na eventualnom, ratnim djelovanjem ugroženom ili privremeno zauzetom području RH;
- izvođenje specijalnih operacija izvan teritorija RH u sklopu ili u koordinaciji sa savezničkim snagama (primjerice NATO ili UN);
- sudjelovanje u domaćim i međunarodnim vojnim operacijama te ostalim neratnim operacijama;
- ubacivanje u neprijateljsku pozadinu i izvlačenje snaga iz neprijateljske pozadine zrakom, vodom i kopnom;
- antiteroristička djelovanja, odnosno preventivno djelovanje na suzbijanju terorizma;
- provedba specijalnih djelovanja u vojnim i nevojnim operacijama (traganje i spašavanje) primjenom svih oblika specijalnih vještina (zrak, voda, kopno);
- planiranje i izvođenje specijalnih operacija kao potpora na taktičkoj, operativnoj i strateškoj razini;
- priprema i izvođenje diverzantskih akcija u vodi, zraku i na kopnu, s naglaskom na djelovanja na nepristupačnom terenu u otežanim meteorološkim uvjetima...

AFGANISTAN

Napredak usporen, ali siguran

General David Petraeus, glavni zapovjednik NATO-ovih snaga u Afganistanu u nedavnom je intervju za NATO TV govorio o misiji u toj zemlji. Istaknuo je kako je napredak u Afganistanu usporen, no i da put vjeruje da će misija postići uspjeh. Kazao je kako je u posljednjih 18 mjeseci cilj misije u toj zemlji bio pripremiti teren za sveobuhvatnu civilno-vojnu kampanju, a koja je bila nužna kako bi se obrnuo impuls koji su uspostavili talibani u prijašnjih nekoliko godina.

General je priznao da je situacija u Afganistanu, kada je preuzeo zapovijedanje misijom, bila teška, no istaknuo je ujedno da je za poboljšanje stanja u zemlji zaslužan i njegov prethodnik, general McChrystal kao i NATO-ove trening misije u toj zemlji.

Naglasio je kako je u procesu reintegracije važno smanjiti broj civilnih žrtava, a za provođenje tih strategija i planova, odlučujući su ljudski resursi. Tako će na terenu biti dodatnih, između 80 000 i 85 000 koalicijskih snaga, a predviđeno je i financiranje dodatnih 100 000 afganistanskih nacionalnih snaga sigurnosti. Iako je general istaknuo da vjeruje u napredak, podsjetio je da unatoč promjeni klime u zemlji, talibani još uvijek šire

svoje djelovanje na nekim područjima.

U razgovoru je podsjetio i na razloge misije u toj zemlji, a kojoj su uzrok bili teroristički napadi na tornjeve blizance u New Yorku 11. rujna 2001. Kako je objasnio, napadi su bili planirani upravo oko Kandahara, i to u vrijeme kada su talibani imali zemlju pod svojim nadzorom, stoga je od nacionalne važnosti da ta zemlja ne postane utočište transnacionalnih ekstremista.

General je govorio i o planu povlačenje snaga iz Afganistana. Naime, predsjednik Barack Obama odredio je 2011. za početak povlačenja američkih snaga iz Afganistana, a istodobno je odobrio raspoređivanje dodatnih 30 000 vojnika u prosincu 2009. Petraeus tvrdi da je napredak u Afganistanu započeo tek ovog proljeća, upravo kad su vojnici stigli na teren te da će tempo povlačenja ponajprije ovisiti o situaciji na terenu,

a srpanj 2011. je početak tog procesa. Na pitanje može li, unatoč incidentima, očekivati potporu afganistanske javnosti nastavku misije, general je rekao kako je uvjeren da Afganistanci znaju prepoznati sve prednosti koje je ona donijela, a što uključuje poboljšanje prometne infrastrukture, gradnju škola, zdravstvenih ustanova pa i gospodarski rast.

Dodatni stručnjaci za obuku afganistanske vojske

Da bi Afganistanci preuzeli odgovornost za svoje poslove u najkraćem roku, glavni tajnik NATO-a Anders Fogh Rasmussen pozvao je nedavno Sjeverno-atlantski savez da pošalje još stručnjaka za obuku afganistanske policije i vojnika. Naime, glavni tajnik smatra da su upravo instruktori odlučujući element koji može omogućiti tom narodu da u što kraćem roku samostalno obavljaju sve poslo-

ve. Rasmussen smatra i da NATO ima dobru strategiju i resurse u Afganistanu, ali mu treba još ljudi za obuku 300 000 afganistanskih vojnika i policajaca. Istaknuo je da bi misija ISAF koju predvodi Savez mogla početi prenositi ovlasti na Afganistane u 2011. godini, a podupro je i rok koji je postavio afganistanski predsjednik Hamid Karzai, koji želi da Afganistanci preuzmu potpuni nadzor

do kraja 2014. Novi vojnici bili bi ujedno i odgovor na zahtjev američkog generala Davida Petraeusa, koji traži dodatnih 2 000 vojnika za Afganistan. Novi vojnici pojačali bi međunarodne snage pod okriljem NATO-a, kojih je sada 150 000 zahvaljujući pojačanju američkog kontingenta od 30 000 ljudi potkraj 2009. Inače, američki vojnici čine dvije trećine svih vojnika u Afganistanu.

Eskadrila borbenih aviona 91. zb HRZ-a i PZO-a sudjelovala je zajedno s pilotima USAF 31. FW/555 FS na zrakoplovnoj vježbi Adriatic Sword 2010. Vježba je planirana radi uvježbavanja postrojbi HRZ-a i PZO-a i unapređivanja interoperabilnosti za provođenje zadaća nadzora i zaštite zračnog prostora RH te podizanje razine interoperabilnosti za NATO operacije...

ADRIATIC SWORD 2010

Međunarodna vojna vježba Adriatic Sword 10 nastavak je dugogodišnje bilateralne suradnje USAF-a i HRZ-a i PZO-a. Suradnja s američkim zračnim snagama započela je 2005. vježbom Adriatic Sword 05 i od tada se provodi praktički na godišnjoj razini. Svaki Adriatic Sword na neki je način bio logičan nastavak i nadogradnja započete suradnje. Provedbom ovih vježbi, razmjenom iskustava i upoznavanjem SOP-ova naših partnera stečena su dragocjena iskustva koja su ugrađivana u planove obuke pilota borbenih aviona HRZ-a i PZO-a.

Iako ove godine u donekle smanjenom opsegu, Adriatic Sword 10 ponovno je bio novi izazov za sudionike. Vježba je provedena od 6. do 10. rujna u zračnom prostoru iznad Kvarnera i Like. Američki partner sudjelovao je u vježbi sa snagama 31. FW (Fighter Wing) /555. FS (Fighter Squadron), ili nama poznatije eskadrole F-16 Triple Nickel. U ime HRZ-a i PZO-a sudionici vježbe bili su 91. zrakoplovna baza, bojna ZMIN, Operativno središte HRZ-a i PZO-a te tim BSD-a koji je bio u sastavu Službe potrage i spašavanja. Nositelj vježbe u ime 91. zb bila je Eskadrila borbenih aviona u Puli.

Za potrebe vježbe organiziran je i postavljen vježbovni sustav dežurnog borbenog dvojca u Zračnoj luci Pula, gdje je i smještena Eskadrila borbenih aviona. Zrakoplovi F-16 polijetali su iz baze Aviano u Talijanskoj Republici. Za potrebe vježbe kretali su se po zadanom navigacijskom putu prema Lici i predstavljali su prijatnu odnosno moguću RENEGADE situaciju. Nakon ulaska u zračni prostor Republike Hrvatske, koji nadzire i motri GOS bZMIN, označeni su kao potencijal-

na opasnost te je pokrenut postupak uzbunjivanja vježbovnog dežurnog borbenog dvojca.

Piloti Eskadrole borbenih aviona dokazali su svoju uvježbanost zaista kratkim vremenom reakcije od davanja "uzbune" do polijetanja. Zadaća naših lovaca MiG-21 bila je presretanje i identifikacija cilja koji su u ovom slučaju bili američki avioni F-16. Znatnu ulogu u presretanju američkih lovaca odigrali su časnici za navođenje. Ovo je bila izvrsna prilika za uvježbavanje svih potrebnih postupaka u provedbi zadaća nadzora i zaštite zračnog prostora, te za "skeniranje" cijelog sustava.

U drugom dijelu vježbe piloti MiG-ova su nakon presretanja aviona F-16, uvježbavali radnje i postupke za izvođenje manevara gađanja, raketiranja i bombardiranja na vojnom poligonu u Slunju. Ovaj je dio obuke inače iznimno važan u obuci pilota borbenih aviona.

Glavne zadaće sudionika aktivnosti bile su uvježbati pilote EBA za rad po NATO (ICAO) postupcima i terminologijom za presretanje, uvježbati snage brzog odgovora u primjeni standardnih operativnih postupaka prilikom provođenja presretanja nepoznatih ciljeva u zračnom prostoru RH, te uvježbati bZMIN za navođenje zrakoplova uporabom standardnih operativnih postupaka za presretanje. ■

Otvorenošću do suradnje

Domaćinstvo godišnjeg kongresa Europskog udruženja vojnih novinara, koji je održan od 8. do 12. rujna, prvi put pripalo je našim istočnim susjedima, Republici Srbiji i njezinim Oružanim snagama. Ovaj 31. po redu kongres nastavak je dugogodišnje tradicije druženja i razmjene iskustava urednika vojnih časopisa, a na ovom se okupilo pedesetak kolega po struci iz dvadeset europskih zemalja.

Službeno otvorenje kongresa održano je u beogradskom Domu vojske, a uveličao ga je nazočnošću i ministar obrane Republike Srbije Dragan Šutanovac koji je tom prigodom uz riječi dobrodošlice vojnim novinarima zaželio uspješan rad tijekom kongresa, otvorene i konstruktivne rasprave te obogaćivanje novim vrijednim iskustvima. Ujedno je podsjetio da su Oružane snage RS trenutačno u procesu velikih reformi te da je informacija poslana javnosti putem medija, a posebice vojnih, itekako značajna za bolje razumijevanje situacije u OSRS.

Kako su ovakvi kongresi prigoda za predstavljanje vlastitih Oružanih snaga, njihovih mogućnosti i osposobljenosti, i ovaj je započeo u toj namjeri domaćina. Prvi je posjet bio Novom Sadu gdje su sudionicima kongresa u Skupštini autonomne pokrajine Vojvodine održane prezentacije o organizaciji, namjeni i zadaćama 1. brigade te o ulozi i ustroju Riječne flotile s posebnim naglaskom na ulozu vojske u prirodnim nepogodama te civilno-vojnoj suradnji. Ujedno je održana i prezentacija o zajedničkim aktivnostima mađarskih i rumunjskih te srpskih OS u sprečavanju od poplava.

Godišnji sastanak članova EMPA udruženja otvorio je njezin predsjednik, austrijski brigadir Jorg Aschenbrenner

Kongres koji je svakome od sudionika pružio nove spoznaje i nova iskustva još je jedan u nizu koji potvrđuje da se samo međusobnim razumijevanjem i poštivanjem različitosti može ostvariti suradnja koja je i na području vojnih medija u današnje vrijeme itekako važna i nezaobilazna

Kongres je idućeg dana nastavljen u kompleksu vojarne "Topčider" u glavnom gradu domaćina gdje je u Domu garde održan godišnji sastanak članova EMPA udruženja koji je otvorio njezin predsjednik austrijski brigadir Jorg Aschenbrenner. Tom je prigodom podsjetio i na nedavno održano stručno putovanje članova EMPA-e koje je obuhvatilo posjet Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini, naglasivši kako ove aktivnosti na najbolji način pridonose međusobnom razumijevanju i boljoj suradnji, ostvarivanju boljih i otvorenijih kontakata te razmjeni informacija među članovima i vojnim časopisima. Tom je prigodom premijerno prikazan i film nastao tijekom spomenutog

stručnog putovanja a autori su kolege iz Latvije. Na glavnom je sastanku između ostalog bilo riječi o budućim planovima i aktivnostima udruženja, koje svake godine ima sve više sudionika i sve veći broj zemalja članova. Bila je ovo prigoda i za dodjelu nagrade za najbolji novinarski članak, koja je ove godine pripala belgijskom časniku Patricku Thomeeu, inače čelniku Medijskog središta Belgijske vojske, a nastao je tijekom sudjelovanja belgijskih OS-a u pružanju pomoći stradalim Haićanima nakon katastrofalnog potresa koji je zadesio tu zemlju. Osim nagrađivanja najboljih novinarskih tekstova pokre-

Ministar obrane Republike Srbije Dragan Šutanovac vojnim novinarima zaželio je uspješan rad tijekom kongresa, otvorene i konstruktivne rasprave te obogaćivanje novim vrijednim iskustvima

će se i natječaj za najbolju fotografiju vojne tematike čime se otvara još jedno područje, kako za promidžbu vlastitih OS-a tako i za mogućnost afirmiranja kvalitete i sposobnosti fotodjelatnika pojedinih vojnih redakcija. Najavljeno je da bi se kongres iduće godine trebao održati u švicarskom Lucernu.

Domaćini kongresa boravak stranih vojnih medija iskoristili su i za prezentaciju o sudjelovanju OSRS u međunarodnim mirovnim misijama koja je održana u Središtu za mirovne operacije, koje se

U Skupštini autonomne pokrajine Vojvodine održane su prezentacije o organizaciji, namjeni i zadaćama 1. brigade te o ulozi i ustroju Riječne flotile s posebnim naglaskom na ulozi vojske u prirodnim nepogodama te civilno-vojnoj suradnji

inače nalazi u vojnom kompleksu uz sjedište Glavnog stožera OSRS. Nastavak aktivnosti zaokružen je obilaskom Vojnomedicinske akademije, koju smatraju ustanovom od velike nacionalne važnosti i potencijala. Inače u ovom "hramu medicine i nauke", kako je nazivaju, zaposleno je gotovo tri tisuće djelatnika, raspolaže s 1200 kreveta, dnevno, kažu, kroz nju prođe i do 10 000 ljudi, a provodi se više od pedeset operacijskih zahvata dnevno. Posebno ističu uspjehe u transplantacijskom i naučno - istraživačkom programu te Norvešku kao najvažnijeg strateškog partnera.

Tijekom održavanja kongresa, OSRS su velikom ceremonijom na gradskom trgu ispred zgrade parlamenta obilje-

žile i promociju prvog naraštaja svojih mladih školovanih časnika.

Domaćinstvo kolega iz bliskog nam susjedstva bilo je u skladu s njihovom tradicijom, a kongres koji je svakome od sudionika pružio nove spoznaje i nova iskustva još je jedan u nizu koji potvrđuje da se samo međusobnim razumijevanjem i poštivanjem različitosti može ostvariti suradnja koja je i na području vojnih medija u današnje vrijeme itekako važna i nezaobilazna. ■

Nagrada za najbolji novinarski članak ove godine pripala je belgijskom časniku Patricku Thomeeu, inače čelniku Medijskog središta Belgijske vojske

Rezultat poručnika Nenada Žugaja koji je, kao i njegov brat, hrvač kluba "Lika" i djelatnik Središnjice za upravljanje osobljem, najveće je postignuće hrvatskog hrvanja od osamostaljenja države

PORUČNIK NENAD ŽUGAJ TREĆI NA SVIJETU

U zagrebačku zračnu luku "Pleso" 9. je rujna sletio zrakoplov iz Moskve koji je s civilnog Svjetskog prvenstva u hrvanju dovezao članove hrvatske seniorske hrvačke reprezentacije.

Među reprezentativcima bili su i dvojica časnika OSRH-a, braća blizanci i poručnici Nenad i Neven Žugaj. Nenad je na prvenstvu osvojio treće mjesto i brončanu medalju u grčko-rimskom stilu u kategoriji do 84 kilograma, dok se Neven, u iznimno jakoj konkurenciji, plasirao na osmo mjesto u kategoriji do 74 kilograma.

Rezultat poručnika Nenada Žugaja koji je, kao i njegov brat, hrvač kluba "Lika" i djelatnik Središnjice za upravljanje osobljem, najveće je postignuće hrvatskog hrvanja od osamostaljenja države. Stoga je našim hrvačima na Plesu priređen veličanstven doček. Osim obitelji, prijatelja i kolega hrvača kao i gradskih i sportskih dužnosnika, braću Žugaj su pozdravili i kolege iz OSRH-a.

Ivica Lovrić, pročelnik Gradskog ureda za obrazovanje, kulturu i šport, je u kratkoj izjavi naglasio kako je jako pozitivno

što je Nenad i časnik Hrvatske vojske. Njegov uspjeh došao je gotovo usporedno s inicijativom MORH-a i Hrvatskog olimpijskog odbora za zapošljavanjem vrhunskih sportaša u OSRH, podsjetio je Lovrić.

Zahvalivši svima na lijepom dočeku, poručnik Nenad Žugaj nije mogao skriti emocije.

-Presretan sam! Pisalo se da je ova medalja senzacija ili čudo, no ja sam svjestan svojih sposobnosti i mogućnosti, znam koliko sam trenirao i koliko sam bio spreman- rekao je poručnik.

Prisjetivši se svih koji su zaslužni za njegov uspjeh, Nenad je uputio posebnu zahvalu svojim zapovjednicima. -Hvala ljudima iz Oružanih snaga, hvala mojim kolegama s posla. Vi ste mi isto potpora, lijepo je doći na posao s osmijehom i raditi s ljudima koji su stvarno korektni i shvaćaju ozbiljnost mog bavljenja sportom- zaključio je treći hrvač svijeta. ■

Put do bronze

U prvom Nenadovu meču u Moskvi poražen je Mađar Zsolt Dajka, da bi u osmini finala Hrvat u neizvjesnoj borbi svladao Uzbekistanca Mumino-va. Ništa lakše nije bilo ni s Litvancem Laimutisom. Veliki napor u prijašnjim borbama vjerojatno je bio i glavni razlog za Nenadov polufinalni poraz od Kubanca Hernandeza. No, naš časnik je sve naplatio u dvoboju za treće mjesto, pobijedivši Turčina Avlucu, inače dotad aktualnog svjetskog i europskog prvaka. Ne bi bilo u redu ne spo-

menuti i izvrsni nastup Nenadova brata Nevena, čije osmo mjesto ima mnogo veće značenje nego se čini. Naime, ždrijeb je bio nemilosrdan. Lako je Neven eliminirao Izraelca Shafrana. U osmini finala čekao ga je olimpijski pobjednik iz Pekinga, Gruzijac Kvirkelia. Neven je pobijedio i njega! No, Turčin Selcuk Cebi je bio prevelika zapreka. Pobijedivši Hrvata, na kraju je i obranio naslov svjetskog prvaka. Iscrpljeni Neven je u repasažu poražen od Azerbajdžanca Huseinova.

Izaslanstvo HRM-a u posjetu Švedskoj kraljevskoj mornarici

Zapovjednik Hrvatske ratne mornarice, kontraadmiral Ante Urlić, na poziv zapovjednika Švedske kraljevske ratne mornarice, kontraadmirala Andersa Grenstada, posjetio je Švedsku KRM u Stockholmu. Glavne tema razgovora admirala Urlića i admirala Grenstada bila su švedska iskustva u operaciji ATALANTA te iskustva švedske mornarice s poboljšanim raketama RBS-15.

Dvije mornarice imaju vrlo dobru vojnu suradnju. Naime, Švedska kraljevska ratna mornarica djeluje u sličnim uvjetima kao i HRM: usko more, razvedena obala i mnogo otoka. Udarni brodovi dviju mornarica opremljeni su švedskim protubrodskim raketama RBS-15.

Švedska kraljevska ratna mornarica sudjelovala je u operaciji ATALANTA s četiri broda u dva kontingenta. Trenutačno u toj operaciji sudjeluje s jednim izvanobalnim ophodnim brodom, HMS Carlskrona. I HRM sudjeluje u ovoj prvoj pomorskoj operaciji Europske unije, uključivanjem sedam časnika u zapovjedništvo operacije i na raznim brodovima. Švedska iskustva dragocjena su HRM-u koji posjeduje slične brodove onima koji su sudjelovali u prvoj švedskoj ekspediciji u Adenskom zaljevu. Posebno se raspravljalo o logističkoj potpori korveta za vrijeme operacije ATALANTA.

Švedska kraljevska ratna mornarica rabi drugu generaciju protubrodskih raketa RBS-15 koju proizvodi švedska tvrtka SAAB. Zbog toga je izaslanstvo Hrvatske ratne mornarice posjetilo navedenu tvrtku, čije se sjedište nalazi u blizini Stockholma.

Izaslanstvo HRM-a primio je i veleposlanik RH u Švedskoj, Nj.E. Vladimir Matek, koji je kontraadmirala Urlića upoznao s ustrojem veleposlanstva i trenutačnom situacijom u Švedskoj, u kojoj su tijekom rujna parlamentarni izbori. OJI HRM

Održan seminar Urbane operacije u međunarodnim vojnim operacijama

Na vojnom poligonu "Gašinci" od 8. do 10. rujna održan je seminar "Urbane operacije u međunarodnim vojnim operacijama", čiji je domaćin bila Gardijska oklopno-mehanizirana brigada Hrvatske kopnene vojske. Seminar je održan u sklopu programa vojne suradnje sa SAD-om, a predavači su bili

pripadnici Nacionalne garde Minnesote. Seminaru je nazočilo 37 pripadnika postrojbi HKoV-a, a predavanja su bila namijenjena dočasniciima koji u postrojbama provode obuku iz urbanih operacija kao dio priprema za međunarodne vojne operacije. Osim predavanja seminar je poslužio i za obostranu razmjenu iskustava i naučenih lekcija iz predmetne tematike. OJI

Nastup akrogrupe "Kрила Oluje" u Italiji

Akrogrupa Hrvatskog ratnog zrakoplovstva i protuzračne obrane "Kрила Oluje" koja djeluje u sastavu 93. zrakoplovne baze, u gradu Rivolto u Italiji 11. i 12. rujna sudjelovala je sa sedam aviona Pilatus PC-9 u programu obilježavanja 50. obljetnice Frecce Tricolora, akrogrupa talijanskih zračnih snaga.

Od svog prvog službenog nastupa na obilježavanju 10. obljetnice VRO Oluja u Kninu 5. kolovoza 2005., akrogrupa je imala 35 domaćih i 22 inozemna nastupa. OJI

Boris KATIČIN

Seminar "Uloga mornarice u zaštiti pomorskog okruženja i pomorskoj sigurnosti," proveden u organizaciji Američkog zapovjedništva u Europi (US EUCOM) i domaćina latvijske Službe obalne straže, pružio je sudionicima mnogo kvalitetnih informacija o postupcima u cilju suzbijanja uljnih onečišćenja na moru i pomorskoj sigurnosti. Posebice je važno što su sudionici kao promatrači bili uključeni u pripremu i provedbu međunarodne vježbe Balex Delta 2010. u susjednoj Litvi

Izaslanstvo Hrvatske ratne mornarice u kojem su bili kapetan bojnog broda Boris Katičin, zamjenik zapovjednika Obalne straže RH i satnik Ozren Lukenda, sudjelovalo je od 21. do 28. kolovoza u radu međunarodnog seminara provedenog u Latviji i Litvi na kojemu su, uz domaćine Latvijce, sudjelovali i predstavnici SAD-a. Sudjelovanje na seminaru svojevrsni je nastavak aktivnosti "Spremnost na intervencije u slučaju uljnih onečišćenja", provedenoj u Splitu u travnju ove godine. Tijekom seminara, sudionici su bili ukrcani na brod Latvijskih mornaričkih snaga LVNS A-90 "Varonis" u sklopu godišnje međunarodne vježbe odgovora na onečišćenje mora Balex Delta 2010, u kojoj su osim predstavnika EU (EMSA) sudjelovali predstavnici Danske, Njemačke, Švedske, Poljske, Finske, Latvije i domaćina vježbe Litve. Kao promatrači su još sudjelovali Estonija, Rusija i Hrvatska. Zapovjednik vježbe bio je kapetan fregate Arturas Andrusaitis, zapovjednik Nacionalne središnjice traganja i spašavanja Litavske RM u Klaipedi (Litavska RM je tek nedavno preuzela upravljanje Nacionalnom središnjicom traganja i spašavanja – MRCC Klaipeda od Državne

agencije za pomorsku sigurnost). U sklopu aktivnosti sudionici seminara posjetili su Službu obalne straže Latvije u Rigi te mornaričku bazu u Lijepaji unutar koje se danas nalazi Središte za obuku mornaričkih snaga i Baltička mornarička škola ronjenja. Sudionici su sudjelovali i na sastancima koji su održani prije i nakon vježbe u Zapovjedništvu RM Litve u Klaipedi te posjetili VTS Klaipeda u sklopu Lučkih vlasti.

Osim razmjene iskustava i informacija o strukturi i ulozu nacionalnih RM u zaštiti pomorskog okoliša te općenito o pomorskoj sigurnosti, sudionici su se usredotočili na postupke u sklopu postojećih inicijativa poput HELCOM-a s pripadajućim regionalnim planovima.

Nacionalno središte traganja i spašavanja u sklopu Službe obalne straže u Rigi opremljeno je najnovijim rješenjima informacijske tehnologije i sustavima: EMSA, Safe Sea Net, Clean Sea Net, AIS, LRIT, Global Maritime Distress Safety System (GMDSS), COSPAS-SARSA – podaci od satelita, MIRC – interni komunikacijski program, EPOS – elektronički sustav za nadzor luka i dr. Brod Latvijskih mornaričkih snaga LVNS A-90 "Varonis" opremljen je sredstvima za borbu protiv uljnih onečišćenja mora (brane, disper-

BALEX DELTA

zanti, skimeri i dr.) tvrtke DESMI RO-CLEAN sa sjedištem u Danskoj.

Seminar "Uloga mornarice u zaštiti pomorskog okruženja i pomorskoj sigurnosti" proveden u organizaciji Američkog zapovjedništva u Europi (US EUCOM) i domaćina latvijske Službe obalne straže, pružio je sudionicima mnogo kvalitetnih informacija o postupcima

Balex Delta je godišnja međunarodna vježba koja se provodi od 1989. godine kao odgovor na uljna onečišćenja mora pod pokroviteljstvom Helsinškog povjerenstva – HELCOM i jedna je od najvećih u svijetu ove vrste.

2010 na Baltiku

u cilju suzbijanja uljnih onečišćenja na moru i pomorskoj sigurnosti. Posebice je važno što su sudionici kao promatrači bili uključeni u pripremu i provedbu međunarodne vježbe Balex Delta 2010 u susjednoj Litvi, u kojoj je sudjelovalo svih devet baltičkih zemalja. Bez obzira na to što zemlje Sredozemlja imaju Regionalno središte za suzbijanje uljnih onečišćenja na moru (The Regional Marine Pollution Emergency Response Centre for the Mediterranean Sea - REMPEC), moguće je mnogo naučiti od iskustava baltičkih zemalja i HELCOM-a. O važnosti kapaciteta za borbu protiv onečišćenja mora za Republiku Hrvatsku suviše je govoriti, poglavito nakon slučaja turskog RO-RO broda "Und Adriatic" 2008. u našem ZERP-u te ovogodišnjeg tragičnog iskustva izlivanja nafte u Meksičkom zaljevu. ■

U radu međunarodnog seminara u Latviji i Litvi bili su i predstavnici HRM-a

AFGANISTANU DOSTAVLJENI C-27A

Početkom rujna Zrakoplovnom su korpusu Afganistanske vojske dostavljena dva srednja taktička transportna aviona. Riječ je o remontiranim i moderniziranim avionima C-27A (G.222) koje je rabilo Talijansko ratno zrakoplovstvo odnosno o avionima koji su proizvedeni između 1977. i 1985. godine.

Tijekom rujna 2008., Američko ratno zrakoplovstvo (USAF) je za 287 milijuna američkih dolara kupilo od Italije 18 aviona G.222, kako bi ih dalo Zrakoplovnom korpusu Afganistanske vojske. Paket modernizacije afganistanskih transportera C-27A ponajviše se odnosi na ugradnju nove avionike, te paketa obrambenog sustava protiv napada s projektilima zemlja-zrak. Dva će aviona dobiti posebnu unutarnju konfiguraciju i opremu kako bi mogli biti rabljeni za VIP letove. Svi bi avioni trebali biti dostavljeni Afganistanu do sredine 2011. godine. Uz rujansku dostavu Afganistanu je dosad predano ukupno 7 aviona C-27A, koji su naletili više od 1000 sati, a tijekom ljetnih mjeseci provedeni su prvi letovi s padobranskom dostavom opreme kopnenim snagama.

I. SKENDEROVIĆ

NOVI METAK

Američka je vojska od kraja lipnja počela uvoditi novi metak kalibra 5,56x45 mm. Dosadašnji metak oznake M855 mijenja nova poboljšana inačica M855A1 Enhanced Performance Round. Novi je metak rađen prema jurišnoj pušci M-4, ali ostvarenje boljih performansi postoji i kod puške M-16 te strojnice M-249. M855A1 se označava kao metak opće namjene, a za razliku od stare inačice pruža bolje mogućnosti protiv "tvrdih" ciljeva, ima ujednačenije performanse na raznim dometima i veću preciznost. Osim toga, nova je konstrukcija omogućila veću početnu brzinu i smanjeni bljesak na ustima cijevi. Vojska

Foto: US Army

je tijekom testiranja ispalila više od milijun metaka da bi bila sigurna da će svi aspekti uporabe biti pomno provjereni. Novi je metak i "zeleniji" jer će se u njegovoj proizvodnji na godišnjoj razini iz proizvodnog procesa ukloniti oko 2000 tona olova.

T. VLAŠIĆ

ŠVEDSKI GRIPENI DOBIVAJU METEORE

Početak rujna, švedski je konzorcij Saab AB dobio narudžbu švedske obrambene agencije za opremanje i dostavu projektila zrak - zrak Meteor kojima će biti opremljeni višenamjenski borbeni avioni JAS-39C/D Gripen. Riječ je o BVRAAM (Beyond Visual range Air - to Air Missile) projektilu zrak - zrak zadnje generacije, koji predvodi tvrtka MBDA. Proizvođač Meteora bit će zadužen i za preinake svih švedskih Gripena C i D serije kako bi mogli nositi novi projektil. Gripen je 2006. bio prvi borbeni avion

s kojega je bilo obavljeno prvo probno ispaljivanje Meteora, na poligonu Vidsel na sjeveru Švedske. Projektil Meteor, s aktivnim radarskim navođenjem i iznimnom pokretljivošću, namijenjen je za napade na različite tipove zrakoplova odnosno krstarećih projektila, s dometom većim od 100 km, uz brzinu od 4 M. U projekt razvoja projektila uz prethodno navedene tvrtke uključeni su i Thales, INMIZE, Saab Bofors Dynamics te američki Boeing.

I. SKENDEROVIĆ

PAKISTAN UVODI U SLUŽBU AMERIČKU FREGATU

Američka fregata USS McInerney (FFG 8) klase Oliver Hazard Perry, 31. kolovoza povučena je iz operativne uporabe američke ratne mornarice te je gotovo istodobno uvedena u operativnu uporabu pakistanske mornarice. Plovilo istisnine 4100 t imenovano je PNS Alamgir (F 260) tijekom primopredajne svečanosti u vojnomornaričkoj luci Mayport na Floridi a koja je uslijedila nakon potpisa ugovora o transferu fregate između obiju država unutar FMS (Foreign Military Sales) programa.

Vrlo je izgledno da će nakon fregate PNS Alamgir uslijediti transfer još nekoliko fregata iste klase. Tijekom 2009, pakistanska je vlada od američke zatražila transfer daljnjih pet do šest fregata klase Perry s obzirom na činjenicu da će one ulaskom novih plovila u službu američke mornarice postati višak.

Izvorno je fregata ušla u aktivni sastav američke ratne mornarice u prosincu 1979. te će u jednom od američkih brodogradilišta biti obnovljena, dok će u tom vremenu posada proći intenzivnu obuku u skladu sa smjernicama mornarice. Izgledno je da će u obnovu plovila biti uključen dodatni raketni sustav zemlja-zrak jer su tijekom službe u američkoj mornarici originalni lanseri Mk 13 namijenjeni projektilima SM-1 uklonjeni s broda. Financijska vrijednost transfera procjenjuje se na 78 milijuna američkih dolara.

M. PTIĆ GRŽELJ

Napreduje projekt stvaranja nove inačice višenamjenskog borbenog aviona Eurofighter Typhoon II Tranche 3A. Naime, početkom rujna sklopljen je ugovor vrijedan 400 milijuna eura za dostavu poboljšanih obrambenih sustava, koji su jedna od važnijih posebnosti Tranche 3A/B serije Eurofightera. Riječ je o

EUROFIGHTER TRANCHE 3A

Praetorian Defensive Aids Sub System (DASS) sustavu koji je SELEX Galileo već počeo dostavljati za ugradnju na Tranche 2 Block 5 seriju Eurofightera. Praetorian DASS sadrži pasivni Electronic Support Measures (ESM) senzorski sustav za otkrivanje protivničkih radara, aktivni Electronic Counter Measures (ECM) sustav zadužen za "zbunjivanje" protivničkih radara, te Missile Approach Warning (MAW) sustav za otkrivanje lansiranih protivničkih projektila koji je povezan s drugim obrambenim sustavima za izbacivanje radarskih i infracrvenih mamaca. Početak dostave naručenih sustava Praetorian DASS očekuje se početkom 2012., i inicijalno će biti predani Velikoj Britaniji, Njemačkoj, Italiji i Španjolskoj. Zadnji Eurofighteri iz Tranche 3A serije trebali bi biti predani kupcima do 2016. godine.

I. SKENDEROVIĆ

MODERNIZACIJA INDIJSKE PODMORNICE

Dizel-električna podmornica klase Kilo indijske ratne mornarice INS Sindhurakshak stigla je u rusko brodogradilište na generalni remont slijedom nedavno potpisanog ugovora. INS Sindhurakshak je peta indijska podmornica koju očekuje modernizacija u brodogradilištu Zvezdočka u Severodvinsku na Bijelome moru. Ugovor o remontu i modernizaciji podmornice potpisan je početkom lipnja ove godine

izravnom pogodbom između brodogradilišta i indijskog ministarstva obrane.

Rusija je svojedobno izgradila deset podmornica klase Kilo namijenjenih indijskoj ratnoj mornarici te je ujedno četiri od navedenih modernizirala u brodogradilištu Zvezdočka. Prema navodima novinske agencije ITAR-TASS, jedna se podmornica nalazi u remontu u indijskoj luci Vishakhapattanam.

Program modernizacije podmornice uključuje cjeloviti remont koji obuhvaća i strukturu trupa uz ugradnju unaprijednih sustava upravljanja, sonara, sustava elektroničkih protumjera te integrirani sustav upravljanja naoružanjem. Prema dostupnim izvješćima vrijednost modernizacije procjenjuje se na oko 80 milijuna dolara.

M. PTIĆ GRŽELJ

SMANJEN BROJ KANADSKIH ARKTIČKIH OPHODNIH BRODOVA

Kanadska će ratna mornarica morati smanjiti broj plovnih jedinica arktičkog/odobalnog ophodnog programa ili će, želi li zadržati predviđeni broj brodova, sniziti razinu taktičko-tehničkih zahtjeva zbog proračunskih ograničenja programa u visini od 2,9 milijardi dolara. Kanadska je mornarica spremna

jednako tako smanjiti broj plovila ali i tehničke karakteristike kako bi zadržala već osigurani proračun.

Osnovne značajke koje bi se pritom mijenjale odnose se na smanjenje kalibra glavnog topa sa 76 ili 57 mm na 25 mm, nabavu glavnih porivnih motora manje snage od predviđenih te sma-

njenja ukupnog broja plovnih jedinica sa šest do osam na dogovoreni šest.

U skladu s postojećim terminskim planovima dostava prvog broda u seriji očekuje se tijekom 2014. dok bi ulazak u aktivnu službu bio 2015. a posljednji brod trebao bi biti dostavljen 2020.

M. PTIĆ GRŽELJ

PREDSTAVLJEN S-70I BLACK HAWK

Na međunarodnom velesajmu MSPO koji je početkom rujna održan u poljskom gradu Kielce predstavljen je srednji taktički transportni helikopter S-70i Black Hawk. Riječ je o tzv. International inačici dobro poznatog transportnog helikoptera H-60 Black Hawk koji proizvodi američka tvrtka Sikorsky i koja je isključivo namijenjena svjetskom tržištu. Tako je Sikorsky prije nekoliko godina sklopio ugovor s poljskom tvrtkom PZL Mielec o suradnji, te je slijedom toga u Poljskoj pokrenuta proizvodnja helikoptera S-70i. Dosad su proizvedena dva primjerka S-70i, a dostava naručiteljima započinje početkom 2011. godine. Do 2012. se planira postizanje ritma proizvodnje od 20 helikoptera mjesečno.

Helikopteri S-70 mogu obavljati velik broj zadataka, uključujući zračne napade, elektroničko ratovanje, raznovrsni zračni transport ljudi i opreme i dr. U ratnim operacijama može prevesti 11 vojnika i prateće opreme, ili primjerice nositi haubicu M102 kalibra 105 mm, alternativno može nositi 1170 kg tereta odnosno podvjesni teret težine 4050 kg.

S-70i je opremljen naprednom digitalnom avionikom i elektroničkom, te hibridnim GPS/INS sustavom navođenja.

I. SKENDEROVIĆ

Upravo zbog toga što su oružane snage primarno namijenjene, opremljene i osposobljene za vođenje rata, njihova učinkovitost u kriznim situacijama izazvanim prirodnim ili tehnološkim nesrećama i katastrofama u potpunosti može doći do punog izražaja

ORUŽANE SNAGE U PRIRODNIM I TEHNIČKIM KATASTROFAMA

Znanstveni i tehnološki razvoj suvremenog društva, podizanje razine demokratskih standarda, te iznimno opsežni globalizacijski i integracijski procesi, u velikoj su mjeri poboljšali standard znatnom dijelu ljudske populacije, ali su istodobno rezultirali umnožavanjem problema sigurnosti i povećanjem raznih oblika ugroza na manje-više svim područjima ljudske djelatnosti. Upravo zahvaljujući takvom tehnološkom razvoju povećani su rizici izbijanja ekoloških akcidenata, s vrlo kompleksnim posljedicama, dok istodobno, ni u najmanjoj mjeri nisu smanjene ugroze nastale od prirodnih čimbenika za koje čovjek još uvijek nema odgovarajuće rješenje. Potrebno je istaknuti da prirodne nepogode i tehnološke katastrofe po svom razornom učinku često ne zaostaju za

ratnim pustošenjima, uzrokujući veliki broj ljudskih žrtava i teške materijalne štete, te jednako utječu na ugrozu svih oblika i razina sigurnosti (od individualne do međunarodne i globalne).

O tome najbolje svjedoče još uvijek vrlo svježa iskustva iz niza katastrofalnih potresa i drugih prirodnih kataklizmi koje su pogodile razne dijelove svijeta početkom ove godine, uzrokujući velike ljudske žrtve i nanoseći teške materijalne štete (npr. prema još uvijek neutvrđenim podacima u potresu magnitude 7,0 koji je 12. siječnja 2010. pogodio Haiti poginulo je više od 200 000 ljudi, a više od 1 200 000 ostalo je bez krova nad glavom. Vrlo snažni potres jačine 8,8 Richterove ljestvice pogodio je Čile 27. veljače 2010. usmrтивši gotovo 800 ljudi, a vjerojatno bi žrtava bilo znatno

više, uz veće materijalne štete da je bilo pogođeno gušće naseljeno područje. Isto tako, razmjeri materijalne štete uzrokovane nedavnim katastrofalnim poplavama u našoj Slavoniji i Posavini broje se u milijunima).

Istodobno, tehnološkim se razvojem usložnjavaju različiti sadržaji funkcioniranja ljudske zajednice, pri čemu čovjek u sve većoj mjeri troši postojeće prirodne resurse i utječe na ekološke sustave, što rezultira različitim oblicima neuravnoteženosti u prirodi (npr. globalnim zatopljenjem s cijelim nizom popratnih pojava, razvojem i širenjem novih oblika patogenih mikroorganizama, mutacijskim procesima u pojedinim biljnim i životinjskim organizmima i sl.).

Veliki broj prijetnji u današnje vrijeme rezultat je globalnih klimatskih promje-

na i vrlo često su međusobno povezani i uzrokovani (npr. dugotrajne suše, koje su prirodna ugroza sama po sebi, povećavaju opasnost izbijanja požara većih razmjera i njegova brzog širenja, a oluje i snažna zračna strujanja mogu pogodovati povećanom plimnom valu i obilnim padalinama što nerijetko ima za posljedicu poplave, dok je izravna povezanost podzemskih potresa i tsunamija već odavno dokazana). Jednako tako, vjerojatnost uzročno-posljedičnih veza prirodnih i tehničko-tehnoloških katastrofa svakodnevno raste daljnjim tehnološkim razvojem ljudske zajednice i sve više postaje predmetom ozbiljnih analiza mogućih kriznih situacija i planiranjem njihove prevencije, te potreba eventualne sanacije. Pri tome, potrebno je imati u vidu da je svaka nesreća ili katastrofa jedinstvena za sebe, te zahtijeva samostalnu analizu kao i strogo namjensko uključivanje snaga i sredstava za njezino rješavanje.

Nastanak i razvoj kriznog upravljanja

Svi suvremeni oblici ugroza predstavljaju toliku prijetnju ljudskim zajednicama (bilo da je riječ o lokalnoj, regionalnoj ili globalnoj razini prijetnje) da je društvo moralo razviti odgovarajuće mehanizme zaštite, odnosno prevencije od tih ugroza. U prijašnjim povijesnim razdobljima to nije bilo sustavno rješavano, zbog čega su i posljedice prirodnih katastrofa bile uglavnom vrlo razorne, s velikim brojem žrtava i teškim materijalnim štetama. Da bi spriječilo moguće ugroze i sačuvalo sigurnost i imovinu svojih pripadnika, tijekom vremena društvo je razvilo instrumentarij i metodologiju kriznog upravljanja na svim organizacijskim razinama - od lokalne zajednice do nacionalne, a u zadnje vrijeme i na međunarodnoj razini.

Koncepcija kriznog upravljanja na nacionalnoj razini u većini zemalja usmjerena je ponajprije na rješavanje kriza koje mogu masovno ugroziti stanovnike (život i zdravlje), materijalna dobra i okoliš, kako u ratu tako i u miru, jer država kao najviša institucija organizira-

nog društva jedina raspolaže odgovarajućim resursima za tu djelatnost (naime, u svim fazama procesa ovladavanja krizom potrebno je precizno usklađeno djelovanje niza državnih i privatnih organizacija i pojedinaca različitih specijalnosti, što je iznimno zahtjevan posao, koji u okolnostima velike krize može obaviti jedino krovna institucija društva - država).

Društvo mora razvijati različite oblike integralnog upravljanja krizama kao cje-

njezine posljedice. Drugim riječima, što je preventivno djelovanje bilo organiziranije i sveobuhvatnije, a rješavanje kriznog stanja i sanacija posljedica brža i učinkovitija, razdoblje obnove i oporavka bit će brže, a revitalizacijski procesi jednostavniji i lakši. Da bi se dobilo na vremenu i učinkovitosti rješavanja krizne situacije, redovito se angažiraju sve raspoložive, namjenske strukture društva, među kojima posebnu dimenziju imaju oružane snage.

Posljedice razornog potresa na gusto urbaniziranom području (Haiti, siječanj 2010.)

lokupne društvene zaštite, koja između ostalog obuhvaća: borbu protiv prirodnih i tehnoloških katastrofa; sanaciju posljedica prirodnih i tehnoloških katastrofa; protuterorističku aktivnost; zaštitu kritične infrastrukture; borbu protiv organiziranog kriminala; ekološki nadzor teritorija i proizvoda; organizaciju sustava pravodobnog izvješćivanja javnosti; nadzor strateških zaliha i proizvodnje od strateškog nacionalnog interesa; definiranje potrebne pravne regulative i sustava sankcija; integraciju svih struktura državne uprave na poslovima obrane i sl.

Potrebno je istaknuti da rješavanje kriznog stanja uključuje sve aktivnosti kojima se nastoji suzbiti ugroza nakon njezina izbijanja. U ovom slučaju posebno važni čimbenik jest vrijeme, jer se obično brzim reagiranjem i rješavanjem krize u velikoj mjeri umanjuju

lako su oružane snage društveni subjekt i organizacija ponajprije specijalizirana za vođenje rata (po široko ustaljenoj definiciji, one su specijalizirana organizacija države, pripremljena i organizirana za vođenje oružane borbe, a kao sastavni dio državne organizacije, središnji su i najvažniji dio njezine vojne sile), po svojoj unutarnjoj strukturi i sustavu vođenja i upravljanja vrlo su učinkovite i u drugim kriznim situacijama osim ratnih.

Prilagodbenost vojne organizacije zahtjevima kriznog upravljanja

Kao specifična i specijalizirana organizacija, vojska ima jedinstvenu organizaciju i sustav popune, centralizirano upravljanje, jedinstveno načelo izobrazbe i sl. a njezina najvažnija obilježja kao društvene institucije su profil unutarnje organizacije u kojoj formalne veze

dominiraju nad personalnim i vlastiti sustav društvenih vrijednosti. Dominantnost formalne veze javlja se kao rezultat izrazitog hijerarhijskog ustroja i centraliziranosti vojne organizacije, jer autoritet voditelja nije stvoren isključivo unutar vojne postrojbe, već je nametnut sustavom te organizacije, a ponašanje njezinih pripadnika točno je određeno nizom propisa i pravila koji određuju međusobne odnose, kako po okomitoj hijerarhiji tako i među pripadnicima iste hijerarhijske podskupine. Da bi mogla odgovoriti zahtjevima koji se pred

formalne sfere unutarnjih odnosa, s jako izraženom međusobnom interakcijom.

Doduše, svrstanost u određene organizacijske strukture nije karakteristična samo za vojnu organizaciju (npr. svaki veliki organizacijski sustav je manje ili više strukturiran u specijalizirane dijelove), ali unutarnja organizacija tih struktura, odnosi koji vladaju u njima, njihova međusobna povezanost i sl. specifični su isključivo za vojnu organizaciju. Iz istih razloga potrebno je jasno izraženo hijerarhijsko ustrojstvo, te naglašena stega i potpuna centralizacija cjelokupne

luka o uporabi snaga i sredstava u jednoj osobi (zapovjedniku); poseban način komuniciranja između nadređenog i podređenog u obliku izdavanja zapovijedi i neposredna osobna odgovornost podređenog nadređenom u ostvarivanju njegove odluke.

Izvršenje zapovijedi imperativ je funkcioniranja vojne organizacije, te se postavlja kao bezuvjetan akt, pa zapovijed egzistira kao glavno svojstvo svake vojne organizacije, i to ne samo kao socijalni realitet vojničkog života nego i kao važni pravni institut vojne organizacije. Poštivanje i izvršenje zapovijedi, nepovredivo je pravilo od nastanka oružanih snaga, koje izravno utječe na formiranje njihovih autoritarnih struktura, te sustav vojne stega i strukturu društvenih položaja.

Sve navedene osobine unutarnje strukture oružanih snaga i njihova društvena stratifikacija čine ih vrlo pogodnima za učinkovito rješavanje kriznih stanja izazvanih prirodnim katastrofama ili tehničko-tehnološkim akcidentima koje imaju velike sličnosti s ratnim situacijama, a za koje su oružane snage ustrojene i pripremljene.

Obilježja suvremenog kriznog upravljanja

Cjelokupna koncepcija kriznog upravljanja oduvijek se svodi na nekoliko osnovnih sadržaja koji čine zatvoreni metodološki ciklus: To su: preventivno djelovanje; rješavanje kriznog stanja; sanacija posljedica, te obnova i oporavak.

Dok se preventivno djelovanje načelno organizira i provodi u redovitim okolnostima funkcioniranja društvene zajednice, sanacija posljedica nastupa neposredno nakon otklanjanja uzroka krize (nerijetko još i dok traje rješavanje kriznog stanja), s osnovnim ciljem ublažavanja posljedica kriznog stanja i stvaranja pretpostavki za nastavak koliko-toliko normalnog funkcioniranja društvene zajednice. Karakteristike kriznih situacija današnjeg vremena u prvi plan stavljaju sustav vođenja i upravljanja kao temeljni preduvjet učinkovitog funkcioniranja svih struktura mjerodavnih za njihovo

Američka vojska pomaže nakon razornog potresa na Haitiju

nju postavljaju, za vojnu organizaciju je karakteristično sljedeće: svrstanost u određene organizacijske strukture (postrojbe, ustanove i institucije) radi postizanja željenog ekvivalenta borbene učinkovitosti; jasno izražena hijerarhijska ustrojenost; autoritarna struktura s naglašenom stegom i potpuno centraliziranim sustavom upravljanja: precizna i detaljna pravna reguliranost života i rada vojnih osoba, kao i njihovih međusobnih odnosa (vrlo važna specifičnost tih odnosa jest obveza podređenih da zapovijedi nadređenog izvršavaju bez pogovora, točno i na vrijeme); specijalizirana tehnička opremljenost zbog koje se unutar vojne organizacije vrši funkcionalna podijeljenost; specifična i zahtjevna izobrazba, kako časničkog tako i vojničkog sastava i strukturalna integritet formalne i ne-

organizacije, da bi se nedvosmisleno odredio stupanj ovlasti, ali i odgovornosti pojedinca u kritičnim trenucima koje donosi ratna situacija. Kratko vrijeme i velika dinamika aktivnosti, te zahtjevnost donošenja vrlo odgovornih odluka koja raste proporcionalno visini funkcije, čine osnovne razloge za izraženo hijerarhijsko ustrojstvo i autoritarnost upravljanja, koji se postižu preciznim i detaljnim zakonskim reguliranjem života i rada vojnih osoba, te njihovih međusobnih odnosa.

Izrazito centralizirani sustav upravljanja u vojnoj organizaciji postavlja zapovijedanje kao njezin osnovni društveni odnos. U skladu s time, mora postojati razvijen odnos podređenosti i nadređenosti, da bi se uopće mogao provesti sustav vojnog zapovijedanja koji karakterizira: koncentracija prava donošenja od-

otklanjanje, pa i obrambeno-sigurnosnog sustava društva u cijelosti. U takvim okolnostima čimbenik vrijeme i njegovo značenje višestruko je poraslo, jer se interventne operacije izvode bržom dinamikom uz iznenadne promjene situacija, vrijeme reagiranja sve više se smanjuje, a protok informacija u jedinici vremena iznimno se povećao. Isto tako, tijekom vremena iskristalizirala se potreba visoke centralizacije kriznog upravljanja, upravo zbog navedene dinamike rješavanja uočenih problema, potrebe brzog reagiranja i nedvosmislene odgovornosti u donošenju odluka.

Angažiranje oružanih snaga u prirodnim i tehnološkim katastrofama

S obzirom na njihovu temeljnu namjenu vođenja ratnih operacija i organiziranog djelovanja u ratnim uvjetima (koji oduvijek ulaze u kategoriju najsloženijih kriznih stanja), oružane su snage u velikoj mjeri osposobljene i opremljene za raznovrsne aktivnosti na prevenciji i otklanjanju posljedica prirodnih i tehničko-tehnoloških akcidenata i katastrofa. Osim toga, njihova hijerarhijska struktura i sustav upravljanja i vođenja čine ih vrlo pogodnim za brzo i učinkovito djelovanje u širenju krize, kada su promjene kriznog stanja i destruktivnih procesa najbrže, a razvoj situacije vrlo slabo predvidiv, zbog čega veliki broj zemalja (uključujući i Republiku Hrvatsku) raznim zakonskim i podzakonskim aktima regulira sudjelovanje oružanih snaga u saniranju prirodnih i tehničko-tehnoloških akcidenata i katastrofa. Angažiranje oružanih snaga u takvim okolnostima moguće je na nekoliko razina i u više usporednih aktivnosti. Jedna od vrlo važnih skupina aktivnosti su one u koje se oružane snage mogu uključiti da bi pomogle organizaciji života na terenu pogođenim akcidentom ili katastrofom, te uspostavljanju i očuvanju javnog reda. Kao organizacija osposobljena za djelovanje u kriznim uvjetima, oružane snage posjeduju zapovjednu strukturu prilagođenu kriznim okolnostima i neupitni autoritet provođenja svih potrebnih

mjera nametanja i održavanja javnog reda. U tom kontekstu, glavna je zadaća omogućavanje normalnog funkcioniranja sustava vlasti.

Oružane snage mogu biti izvanredno korisne u pojedinim stručnim aspektima kao što su sanacija raznih vrsta kemijsko-radiološko-bioloških kontaminacija, uklanjanje ruševina, gašenje velikih požara i sl. jer uz potrebno stručno osposobljeno ljudstvo posjeduju i odgovarajuću specijaliziranu opremu. Konkretnije, većina oružanih snaga u svom sastavu ima rod inženjerije, koji raspolaže teškom građevinskom tehnikom vrlo korisnom

jalnim resursima i stručno osposobljenim kadrovima, oružane snage mogu biti vrlo učinkovite i u logističkoj potpori cjelokupnog sanacijskog procesa angažiranjem svojih transportnih resursa i druge opreme prilagođene uporabi u izvanrednim okolnostima (npr. angažiranjem mobilnih bolnica i pokretnih medicinskih timova, podizanjem šatorskih naselja za postradalo stanovništvo, angažiranjem mobilnih kuhinja i sl.). Osim toga, zahvaljujući raspolaganju dovoljnog broja ljudi koji se u relativno kratkom vremenu mogu staviti na raspolaganje civilnim strukturama u slučaju prirodnih ili tehnoloških ugro-

Hrvatski vojnici pomažu pučanstvu Slavonije u obrani od poplava

u slučaju raščišćavanja ruševina, te postrojbe NKB zaštite, koje doduše ponajprije raspolažu opremom za detekciju i dekontaminaciju bojnih otrova, ali se jednako uspješno mogu rabiti i u slučajevima opsežnih industrijskih onečišćenja i ekoloških akcidenata. Nerijetko se u pojedinim oružanim snagama po potrebi ustrojavaju snage namjenski opremljene i osposobljene za gašenje opsežnih ili zahtjevnih požara, koje mogu biti stalnog ili povremenog sastava (npr. u našim Oružanim snagama ustrojavaju se namjenske protupožarne snage pred početak ljetne sezone, da bi sudjelovale u gašenju šumskih požara).

Jednako kao što mogu učinkovito odgovoriti vrlo složenoj problematici sanacije posljedica prirodnih, tehnoloških ili kombiniranih katastrofa svojim materi-

za, oružane snage mogu ostvariti veliki broj radnih sati na pomoćnim radovima (npr. izradi nasipa, čišćenju i asanaciji terena, uklanjanju ruševina i otpadnog materijala i sl.). Iz svega navedenog, očito je da oružane snage zahvaljujući svojoj unutarnjoj organizaciji, hijerarhijskoj strukturi upravljanja i vođenja, stručnoj osposobljenosti svojih pripadnika i posjedovanju velike količine namjenske tehnike, mogu biti vrlo respektabilna snaga u sanaciji i ublažavanju posljedica prirodnih i tehnoloških nesreća. Upravo zbog toga što su oružane snage primarno namijenjene, opremljene i osposobljene za vođenje rata, njihova učinkovitost u kriznim situacijama izazvanim prirodnim ili tehnološkim nesrećama i katastrofama u potpunosti može doći do punog izražaja. ■

Zrakoplovna baza Wittmund u istoimenom gradiću na sjeverozapadu Njemačke dom je poznatog Luftwaffeovog lovačkog puka, Jagd Geschwadera JG 71 Richthofen koji leti na lovačkim avionima F-4F Phantom II. JG 71 Richthofen utočište je posljednjih Luftwaffeovih Phantoma

ZRAKOPLOVNA BAZA WITTMUND

Kod zanesenjaka zrakoplovstvom često nema objektivnih mjerila i pravila po kojima bi se veća pozornost pridavala pojedinom zrakoplovu, već općenito vrijedi pravilo sve što leti vrijedi, a što ne leti ne vrijedi. Ovakvom i sličnim izjavama jasno se ocrta zanesenjaštvo letjelicama svih tipova. No, ipak postoje zrakoplovi koji su svojom pojavom u određenim razdobljima unijeli toliko novina da su se jednostavno izdignuli nad ostalim. U svijetu vojnog zrakoplovstva, koje od prvih letova predstavlja svojevrsni generator zrakoplovnih tehničkih i tehnoloških novina, vojni se avioni

grupiraju generacijski, a svaka generacija donosi brojne tehničko-tehnološke novine. Tako je najpoznatiji predstavnik 3. generacije borbenih aviona legendarni F-4 Phantom. Svojom pojavom postavio je i najavio mnoge nove temelje i koncepte koji su poslije postali nezaobilazni na budućim generacijama aviona. Phantom se dokazao u Vijetnamskom ratu kao izvanredna višenamjenska borbeno platforma. Jednaku učinkovitost pokazivao je u zračnim borbama i u borbenim djelovanjima po zemaljskim ciljevima. Stajališta o njegovu aerodinamičkom dizajnu i ukupnoj konfiguraciji, dimen-

zijama i taktičko-tehničkim značajkama, do danas su podijeljena. S tim u vezi postoje i različiti nadimci ovog aviona - Old Smokey, Air Defence Diesel (zbog prepoznatljivog dimnog traga), Double Ugly, Rhino itd. No unatoč više ili manje pozitivnom stajalištu o ovom višenamjenskom borbenom avionu, jedno je sigurno, a to je da je F-4 u brojnim svojim inačicama zabilježio izvozni uspjeh u više od 10 zemalja diljem svijeta. Brojni su i njegovi projekti nadogradnje i modernizacije, zahvaljujući kojima se F-4 do današnjih dana i nakon 50 godina od prvog leta prototipa zadržao u

operativnoj uporabi. U američkim oružanim snagama F-4 je u svojim inačicama jednako uspješno obavljao zadaće u sklopu mornaričkog (USMC), mornaričkog (USN) i općeg ratnog (USAF) zrakoplovstva. Phantomove operativno-tehničke karakteristike brzo su prepoznate i izvan granica SAD-a. Tako se F-4 u raznim inačicama, između ostalog, našao i u Europi. Od europskih zračnih snaga nabavile su ga Turska, Njemačka, Grčka, Španjolska i Velika Britanija.

F-4F Phantom II njemačkih zračnih snaga

Njemačka, Turska, Grčka i danas u svojim ratnim zrakoplovstvima rabe inačice F-4. Dok se u potonje dvije još ne nazire kraj njihovoj operativnoj uporabi, Luftwaffe ima jasan plan o budućnosti svojih Phantoma. Na sjeverozapadnom dijelu Njemačke, nedaleko od obale Sjevernog mora, smjestio se gradić Wittmund (Wittmundshaven) u kojem se, uz tradicionalnu njemačku, snažno osjeća i prisutnost nizozemske kulture. Na prvi pogled, za stranca koji se prvi put nađe u ovom mjestu, iznenađujuće djeluju kućice s vjetrenjačama, prepoznatljivim simbolima Nizozemske. Uobičajenu dnevnu tišinu naglo prekida buka mlaznih motora koja dopire iz zrakoplovne baze koja nosi ime po ovom gradu.

Zrakoplovna baza Wittmund mjesto je odakle Luftwaffeovi Phantomi obavljaju redovite zadaće nadzora njemačkog zračnog prostora. Sam gradić upravo je poznat po bazi i Phantomima. Na ulazu u bazu uz cestu nalazi se posebno izloženi F-4F i, kako nam kažu domaćini, čest je razlog zaustavljanja i fotografiranja znatizeljnih prolaznika. Ispred zapovjedništva baze izloženi su F-104G i F-86K Sabre. Mjesta na travnatoj površini oko ova dva izložbena primjerka ima dosta, te će se nesumnjivo jednog dana pokraj njih zasluženo naći i Phantom. U samoj zgradi zapovjedništva baze nalazi se infocentar sa suvenirnicom, konferencijskom dvoranom i memorijalnim centrom "Richthofen".

Na ovom mjestu dominiraju detalji iz života i letačke karijere Manfreda Von

Richthofena, izraženi kroz brojne predmete, slike i dokumente. Najupečatljiviji je njegov Fokker DR.1 u prirodnoj veličini koji se može detaljno pogledati. Na istom su mjestu i iskustva baze iz novije povijesti. Poseban dojam ostavlja nažalost veliki pano na kojem su ispisana imena sa slikama poginulih pilota iz ove baze. Dominiraju piloti nastradali u nesrećama na avionima F-104G, koji je posebno poznat kao "uobjica" njemačkih pilota. Od ukupno nabavljenih 916 Starfightera, Luftwaffe ih je izgubio 292 sa 116 poginulih pilota. No unatoč ovoj zastrašujućoj brojci, u Luftwaffeu pre-

lovačkog puka JG 71 Richthofen koji se sastoji od dvije eskadrile, tj. JagdStaffela i to 71-1 ili 711 (seven-eleven) i 71-2, tj. 712 (seven-twelve). Ove brojčane oznake u navedenoj konfiguraciji izvedene su od oznake puka 71 i prve, odnosno druge eskadrile. Dana 21. travnja 1961. na 43. godišnjicu pogibije Manfreda Von Richthofena, tj. Crvenog baruna, JG 71 je dobio naziv Richthofen. Te godine JG 71 se iz Ahlhorna prebazirao u Wittmund.

Njihove operativne zadaće unutar Luftwaffea jesu nadzor i zaštita njemačkog zračnog prostora (QRA - Quick

Motori Phantoma se startaju unutar ABS-ova odakle izlaze bez pomoći vozila za vuču te rulaju do USS-a

vladava mišljenje kako je F-104 izvanredan avion koji je omogućavao i pružao istinsku dominaciju nebom.

U ovom dijelu baze gdje se nalazi zapovjedništvo i gdje je zaposleno oko 400 ljudi, nisu smješteni i avioni. Letačke i tehničke operacije na Phantomima dislocirane su 10-ak kilometara od zapovjedništva.

JG 71 Richthofen i Luftwaffeovi Phantomi

Osim što je baza Wittmund danas mjesto operativnog djelovanja njemačkih F-4F Phantoma, pamtit će se i po tome što će se s ovog mjesta ti avioni trajno "umiroviti". Danas su oni dio

Reaction Alert) sa spremnosti 24 sata na dan i 365 dana u godini. Lovački puk JG 71 je dio NATO-ovih snaga za brzu reakciju, tj. IRF (Immediate Reaction Force), što za posljedicu povlači spremnost za prebaziranjem 12 aviona na pet dana izvan matične baze. Dva potpuno naoružana F-4F su spremna unutar 10 minuta presresti sumnjivi zrakoplov iznad Njemačke. Tijekom Hladnog rata QRA zadaće su u tadašnjoj Zapadnoj Njemačkoj bile veoma važne i u obuci pilota se tradicionalno do današnjih dana posebna pozornost usmjerava na zadaće presretanja. Nadzor i zaštitu njemačkog zračnog prostora JG 71 obavlja zajedno s JG 74 koji je završio prijelaz

na Eurofighter i postigao potpunu operativnu sposobnost na ovim avionima 2008. godine. Pritom je JG 71 određen za nadzor sjevernog dijela njemačkog zračnog prostora. Grubo gledajući, crta razdvajanja odgovornosti JG 71 i JG 74 je na spojnici Frankfurt-Berlin. Godine 2007. JG 71 je u Luftwaffeu drugi put zaredom postavio rekord u letačkim aktivnostima kada su ukupno naletjeli 7600 sati.

Posebno prigodno i simbolično obilježavanje aviona F-4F registarske oznake 37+48 je izvedeno nakon što je skupio 250 000 sati naleta.

Osim zaštite njemačkog, njemački F-4F sudjeluju i u zaštiti zračnih prostora NATO država koje nemaju vlastite borbene avione. Tako naprimjer, tijekom našeg posjeta sudjelovali su u pružanju QRA usluga Islandu. U takvim situacijama na scenu stupaju njemački Phantomi koji se tijekom izvođenja ovih zadaća prebaziraju na Island. U ovakvim taktičkim zadaćama najčešće se prebazira četiri do šest aviona zajedno s letačkim i zrakoplovno-tehničkim osobljem. Također, JG 71 sudjeluje u pružanju nadzora i zaštite zračnog prostora baltičkih zemalja.

Ukupan broj operativnih Phantomu u Wittmundu je 44 i jednako su raspoređeni u spomenute dvije eskadrole. U bazi je zaposleno oko 1000 ljudi. Inače, sama baza ima žičanu ogradu preko koje se na pojedinim mjestima vrlo lijepo vidi njezina unutrašnjost i aktivnosti s Phantomima.

Luftwaffe je prve primjerke Phantomu počeo dobivati još 1969. godine kada su naručili nenaoružanu izvidničku inačicu RF-4E. Ukupno je dostavljeno 88 ovih aviona od 1971. do 1982, a iz operativne uporabe su povučeni 1994. godine. Tijekom 1971. godine, njemačka je vlada unutar programa "Peace Rhine" nabavila posebnu inačicu F-4F Phantom II. Naručeno je ukupno 175 komada. Motori za Luftwaffeove Phantomu (opremljeni sustavom za naknadno izgaranje) označeni su kao J79-MTU-17A i proizvodili su se u njemačkoj tvrtci MTU (Motoren und

Turbinen Union). Za Luftwaffe posebno prilagođena F inačica predstavlja degradiranu inačicu izvozne osnovne konfiguracije F-4E. U odnosu na E inačicu odlikuje se manjom masom i nemogućnosti nošenja projektila zrak-zrak srednjeg dometa AIM-7 Sparrow te neznatnim vanjskim vidljivim modifikacijama. Ova se praksa primjenjivala do 1990. godine, tj. do ujedinjenja Njemačke. Sve do tada njemački F-4F su mogli nositi do četiri projektila AIM-9B Sidewinder i 20-milimetarski top M-61A1. U taktičkom smislu, borbeno su mogli djelovati iz zadnje polusfere s malih udaljenosti, što predstavlja vrlo ograničene mogućnosti u suvremenom

unaprijediti taktičke sposobnosti F-4F. Prema istom projektu modernizirano je 110 F-4F Phantomu koji su u operativnu uporabu ušli 1992. godine. Prema prvim procjenama vjerovalo se da će opremanje novim višenamjenskim borbenim avionom Eurofighter započeti potkraj 90-ih godina prošlog stoljeća. Da bi se popunila "rupa", tj. moguće razdoblje bez lovačkog aviona unutar Luftwaffeu koje je moglo nastati, odlučeno je da se avioni F-4F zadrže u daljnjoj operativnoj uporabi i nakon 2000. godine. Takva je odluka značila daljnju modernizaciju aviona u pogledu avionike s programom produljenja operativnog vijeka konstruk-

Tijekom letačkog dana na rulnicama vlada gusti promet

dogfightu. Nedostaci inačice F-4F uočeni su odmah nakon njihova uvođenja u operativnu uporabu te se već 1975. godine javljaju prve ideje o njihovoj modernizaciji. Pritom je odobren određeni stupanj nadogradnje mogućnosti aviona za taktičke situacije zrak-zemlja te su u tom pogledu njemački F-4F dostigli respektabilne sposobnosti, no poboljšanja taktičkih značajki za zračnu borbu su izostala. S tadašnjim razvojem i uvođenjem u operativnu uporabu MiG-29 u zemlje Varšavskog pakta, pa tako i u Istočnu Njemačku, nešto je trebalo poduzeti. Ubrzo se zajedno s Velikom Britanijom, Španjolskom i Italijom započelo na razvoju budućeg europskog lovca, tj. Eurofightera. Usporedno s tim, 1983. godine iniciran je projekt ICE (Improved Combat Efficiency) koji je za cilj imao

cije. Projekt dobiva naziv SLEP (Service Life Extension Program) i započinje 1991. godine.

U sklopu tog projekta avioni F-4F odlaze u Point Mugu, SAD gdje se obavlja integracija novog radara AN/APG-65 i projektila srednjeg dometa AMRAAM. Pritom za ispitivanje i potvrdu novih mogućnosti aviona, Luftwaffe nabavlja tri komada F-4N (primjerci iz inventara američkog mornaričkog zrakoplovstva) i rabi ih kao inačice QF-4N. Riječ je o inačici koja može letjeti klasično s pilotom ili pak bez njega, tj. u NOLO (NO Live Operator) konfiguraciji, a rabi se kao meta i za brojna druga telemetrijska ispitivanja.

Nakon ovog stupnja modernizacije F-4F su se znatno proširile taktičke mogućnosti u situacijama zrak-zrak te

jamačno i danas predstavlja ozbiljnog protivnika. No, ipak na tim avionima i dalje ima temeljnih nedostataka u pogledu avionike. Zanimljivo, F-4F se nikada nije opremio pitačkom komponentom (interrogator) identifikacijskog sustava IFF. Ovo za posljedicu ima nemogućnost pouzdanog detektiranja pripadnosti drugih mogućih protivničkih zrakoplova tijekom situacija izvan optičke vidljivosti. Ovim se umanjuju mogućnosti aviona postignute posljednjom modernizacijom ako se on nađe u takvim taktičkim situacijama bez nadzornog aviona AWACS ili bez mogućnosti dobivanja pouzdanih informacija sa zemaljskih radarskih postaja.

budućnosti zadržati istu ulogu kakvu je imao do danas, tj. nadzor i zaštita zračnog prostora.

Do ulasku Eurofightera u operativnu uporabu i sporedna uporaba oba tipa aviona do postizanja potpunih operativnih sposobnosti, F-4F Phantomi vjerno i pouzdano obavljaju svoje zadaće. Unutar baze nalaze se 22 armirano-betonska skloništa (ABS). Pritom nije riječ o najobičnijim kaponirima, već o zaštićenim i opremljenim smještajnim kapacitetima u kojima se obavlja startanje motora i prijeteletni pregled aviona. Na let obično odlaze avioni u paru, a tijekom rulanja i prije samog izlaska na USS na start, kratko se zadržavaju na posebnim pro-

i Kanadu (Goose Bay). U formaciji od šest do devet aviona iznad oceana posebno je bitno održavati određenu količinu goriva koja je dovoljna za dolet do najbliže točke na kopnu (Island ili Velika Britanija). Takva praksa za posljedicu ima česte nadopune gorivom - obično kada se završi punjenje gorivom posljednjeg aviona u formaciji, na red dolazi prvi i takva se rotacija ponavlja. U Goose Bayu Luftwaffeovi piloti Phantoma i Tornada uvježbavaju vještine leta na malim i ekstremno malim visinama i pri velikim brzinama, a domaćini posebno ističu ljepotu takvog letenja upravo na Phantomu.

Poznati i istančani njemački osjećaj za tehničku kulturu vidljiv je i u zrakoplovstvu te se u Wittmundu nerijetko obilježavaju razne obljetnice za čije se prigode Phantomi boje u prigodne sheme. Same sheme predlažu brojni entuzijasti, a pobjedniku u izboru najbolje sheme dopušta se da sa svojim timom oslika Phantom u predloženu shemu. Jedinstvene i originalne sheme bojenja njemačkih Phantoma daleko su poznate u svijetu zrakoplovstva.

Održavanje Phantoma po svim stupnjevima provodi se u bazi Wittmund. Također i obuka mehaničara u svemu vezanom za F-4F provodi se na ovom mjestu, a za praktičnu obuku postoji i otpisani F-4F na kojem mladi mehaničari primjenjuju stečena teorijska znanja.

Od preostalih 44 F-4F kada se procijeni da se pojedinim primjercima bliži kraj operativnog vijeka, oni odlaze u bazu Jever koja je zapravo zatvorena, ali njezina USS je ostavljena i služi kao pričuvna pista za Wittmund i inače za slijetanja u nepredviđenim situacijama. U ovoj bazi koja je nekada bila dom Tornada, Phantomi se rastavljaju te im se sustavi i dijelovi procjenjuju koliko su pouzdani za daljnju uporabu. Zatim se razvrstavaju, skladište i evidentiraju, odakle ih logističari Wittmunda povlače kada im trebaju tijekom održavanja. Napuštena baza Jever zapravo danas predstavlja jednu vrstu skladišta pričuvnih dijelova za F-4F iz Wittmunda. Uglavnom, kada F-4F ide u Jever, ide na svoj posljednji let. ■

Završne pripreme prije leta

Prema posljednjim planovima, njemačke F-4F će naslijediti Eurofighteri za 4 do 5 godina. U bazi se već vide opsežni radovi na infarstrukтури koju je potrebno prilagoditi za nadolazeće Eurofightere. Pred završetkom je velika zgrada s velikim vidljivim logom Eurofightera u kojoj će biti smješten novi simulator posebno namijenjen za obuku za Eurofighter. Njime će se godišnje pokrivati 2000 sati operativne letačke obuke za Eurofighter. U novu će infrastrukturu ukupno biti uloženo 105 milijuna eura, a baza će imati 35 Eurofightera. Podsjetimo se, Eurofighteri su se u operativnu uporabu u Luftwaffe počeli uvoditi od 2004. godine u eskadrile zrakoplovne baze Laage. Budući da je Eurofighter višenamjenski borbeni avion, pretpostavka je da će JG 71 i u

širenjima na rulnicama gdje se obavlja zadnji dio prijeteletnog pregleda. Nakon toga zatvaraju se kabine i avioni su spremni za uzlijetanje.

Zanimljivo je uvijek čuti komentare iskusnih pilota s nekoliko tisuća sati nalleta koji su promijenili nekoliko tipova borbenih aviona različitih generacija. U takvim razgovorima gotovo uvijek se može vidjeti oduševljenje pilota mehaničkim (hidrauličnim) komandama leta koje omogućuju istinsko upravljanje i nadzor aviona. Sprega starije generacije aviona kao što je F-4F s kvalitetnim radarom, naoružanjem i snažnom pogonskom skupinom Phantomu daje ulogu respektabilne platforme.

Posade Phantoma se prisjećaju i prekooceanskih letova kada su jedanput do dvaput godišnje odlazili na vježbe u SAD

Hrvoje BARBERIĆ

Japanska okupacija Indonezije tijekom II. svjetskog rata srušila je nizozemsku kolonijalnu vlast, da bi neposredno nakon svršetka rata bila proglašena republika. Uz pomoć Britanaca, nizozemske kolonijalne snage ponovno su okupirale većinu Indonezije...

INDONEZIJA 1945. - 1949.

Nizozemski specijalci bili su među mnogim europskim vojnicima koji su u protukolonijalnim ratovima morali djelovati u izrazito teškom prirodnom okruženju

ideologijom "Azija Azijcima" kojom se opravdavallo i zaposjedanje jugoistočne Azije.

Povratak Nizozemaca

Samo tri dana nakon japanske kapitulacije u kolovozu 1945., budući predsjednik Sukarno je objavio neovisnost Indonezije te je u Jakarti uspostavljena nova republikanska vlada. Nizozemci su proglašenje republike smatrali nastavkom japanskog fašizma, te su gledano u cjelini Sukarnov nacionalistički pokret držali javanskim imperijalizmom (budući je Java najveći i najnaseljeniji otok otočja na kojem živi polovica stanovništva Indonezije). Međutim, Nizozemska je bila drastično oslabljena u II. svjetskom ratu te je znatnije vojne snage u Indoneziju bila sposobna razmjestiti tek 1946. Stoga je vlada u Haagu bila prisiljena osloniti se na vojnu potporu Britanaca čijim je snagama u regiji zapovijedao lord Mountbatten.

Premda su britanske trupe, odnosno trupe Commonwealtha (budući da su ih uglavnom činili Indijci i Australci) brzo zauzele područja japanskih pomorskih baza, na najveći otok Javu su stupile tek potkraj rujna. U međuvremenu su Sukarnovi republikanci zaposjeli većinu gradova, te je došlo do prvih oružanih incidenata s oslobođenim nizozemskim ratnim zarobljenicima i kineskim stanovništvom, ali i s vojnom policijom japanske vojske (koja je prema uvjetima kapitulacije nadzirala gradove do primopredaje vlasti Saveznicima).

Snažno uporište nacionalista je bio grad Surabaya. Nakon iskrcavanja 6000 britanskih vojnika u listopadu 1945., tamo dolazi do teških borbi u kojima je raobljeno i zrakoplovstvo.

Područje današnje Indonezije je potpalo pod nizozemsku kolonijalnu vladavinu u XVII. stoljeću. Nizozemska je vlast uglavnom bila ograničena na obalno područje i tek je u XX. stoljeću obuhvatila i unutrašnjost brojnih otoka indonezijskog otočja. Buđenje indonezijskog nacionalizma, pojačano dugotrajnim nezadovoljstvom lokalnih elita, poprimilo je oblik organiziranog političkog pokreta 1912. godine osnivanjem Islamskog saveza. Premda je izvorno bio kulturni pokret, Islamski je savez je pred nizozemskom krunom zastupao nacionalne interese umjesto dotadašnjih partikularnih interesa lokalnih zajednica. Godine 1924. je osnovana Indonezijska komunistička partija (PKI) a 1927. Indonezijska nacionalistička stranka (PNI).

Azija Azijcima

Status Indonezije drastično se izmijenio tijekom II. svjetskog rata. Od siječnja do ožujka 1942. otočje je okupirao

Japan čime je poražena nizozemska kolonijalna vlast. Dogodilo se to godinu i pol nakon što je na europskom tlu i matična Nizozemska bila poražena od druge sile Osovine - Njemačke. Okupacija je u početku bila dočekana kao oslobođenje te je Indonezija bila jedina kolonija u jugoistočnoj Aziji koja nije pružila ozbiljniji otpor Japancima. PKI je brzo bio otjeran u ilegalu. PNI se pak pokazao oportunističkim te je njegovo vodstvo kolaboriralo s Japancima. Okupatori su bili prisiljeni oslanjati se na lokalnu administraciju radi upravljanja zemljom nakon zbacivanja nizozemske vlasti. PNI je surađivao s Japancima u zamjenu za političke ustupke i obuku lokalnih oružanih snaga. Iako su Japanci bili svjesni da je lojalnost lokalnog stanovništva relativna, tijekom odvijanja rata je prisilio Japance na prihvaćanje takvog odnosa. Iako je potkraj 1944. donesena japanska odluka da Indoneziji preda puni suverenitet pod

Operacija Product

Tom je prilikom poginulo 600 britanskih vojnika, uključujući i zapovjednika, brigadira Mallabyja te nekoliko tisuća indonezijskih boraca. Nakon toga događaja Britanci se postupno izvlače iz Indonezije te prepuštaju Nizozemcima glavninu tereta.

Uz britansku pomoć, Nizozemci su zaposjeli Jakartu te sva važnija područja na otočju, dok se republikansko vodstvo na čelu sa Sukarnom povlači u grad Yogyakarta otkuda nastavlja s borbom protiv kolonijalnih vlasti. U ljeto 1947., nizozemska je vojska na području otoka Sumatre te istočne i zapadne Jave poduzela prvu od dvije velike vojno-policijske operacije nazvanu operacija Product, u kojoj su okupirani veliki dijelovi tih otoka.

Tijekom rata vođena su dva kruga mirovnih pregovora; u gradu Linggadjatiju potkraj 1946. te početkom 1948. godine uz posredništvo UN-a u Renvilleu, no oba su bila relativno neuspješna. Ideološka različitost unutar protukolonijalnog pokreta je kulminirala u kolovozu 1948. uspostavom kratkotrajne islamske države na zapadnoj Javi, odnosno u rujnu te godine kada je na području Madiuna na istočnoj Javi proglašena komunistička republika, no obje je republikanska vojska uspjela skršiti.

Odlučujući pritisak SAD-a

U prosincu 1948., Nizozemci su izveli i drugu veliku ofenzivnu operaciju pod

Sukarno je postao prvi predsjednik neovisne Indonezije

nazivom Kraai, kojom su zauzeli glavno republikansko uporište grad Yogyakarta te zarobili vodstvo na čelu sa Sukarnom i Hattom. No unatoč vojnom uspjehu, međunarodni diplomatski pritisak na Nizozemsku je bio presnažan. UN su pozvali na prekid paljbe a u siječnju 1949. je održana konferencija azijskih zemalja u New Delhiju na kojoj je pozvano na uspostavu indonezijske suverenosti. Međutim, najuvjerljiviji pritisak na Nizozemsku je izvršio SAD koji je Nizozemskoj zaprijetio prekidom slanja pomoći preko Marshallovog plana ako ne počnu ozbiljne pregovore s republikancima. Američka potpora indonezijskom protukolonijalnom pokretu (za razliku od Indokine gdje je Washington podupirao Francuze) je rezultat procjene da je in-

donezijski nacionalistički pokret izrazito protukomunistički nastrojen te njegov dolazak na vlast ne predstavlja prijetnju strateškim interesima.

U kolovozu 1949. su u Haagu otvoreni pregovori koji su uspješno završeni do studenog, te je neovisnost Indonezije (koja je proglašena još 1945.) priznata 27. prosinca 1949. Neovisnošću nije bilo obuhvaćeno područje Nizozemske Nove Gvineje koje je ostalo pod nizozemskom vlašću do 1962. kada je pripojeno Indoneziji.

U četverogodišnjem protukolonijalnom ratu je poginulo oko 100 000 Indonežana te oko 5000 nizozemskih i 1 200 britanskih vojnika (uglavnom Indijaca). Svršetkom rata protiv nizozemske kolonijalne vlasti nisu prestali sukobi u regiji; Indonezija se suočila s lokalnim pokretima za neovisnost (posebno na Aceh te Sjevernoj Papui), od 1962. do 1966. vodila neobjavljeni rat s Malezijom, 1961. je pokušala okupirati Nizozemsku Novu Gvineju a 1976. je okupirala bivšu portugalsku koloniju Istočni Timor. Unutrašnje napetosti između nacionalista i komunista su kulminirale nakon pokušaja vojnog udara 1965. Došlo je do velikog progona komunističkih simpatizera, gotovo je u potpunosti likvidiran indonezijski komunistički pokret i prema nekim procjenama ubijeno je blizu milijun ljudi. ■

Uništeno vozilo britanskog brigadira Mallabyja

HRVATSKI MEMORIJALNO-DOKUMENTACIJSKI CENTAR DOMOVINSKOG RATA U SURADNJI S HRVATSKIM VOJNIKOM OBJAVLJUJE AUTENTIČNE DOKUMENTE I MEMOARSKO GRADIVO VEZANO UZ DOMOVINSKI RAT

Naoružavanje Srba u Hrvatskoj (Gorski kotar)

Da naoružavanje Srba u Gorskom kotaru u srpnju i kolovozu 1991. nije bilo bezazleno za sigurnost hrvatske države i tijekom rata u Hrvatskoj pokazuje i zapovijed Komande 13. (riječkog) korpusa JNA od 29. rujna 1991., kojom je planirano izvlačenje jedinica toga korpusa iz Rijeke i Delnica preko Gorskog kotara prema Slunju i Plitvicama. Spomenuta zapovijed napisana je u trenucima općeg i najsnažnijeg napada JNA na svim bojištima u Hrvatskoj, pa neki drže da bi otvaranje novog bojišta znatno pogoršalo poziciju hrvatskih obrambenih snaga. Nasuprot tomu mišljenje je da ni JNA više nije imala snage, odnosno ljudstva s kojim bi mogla provesti spomenutu zapovijed te da se zbog toga nije išlo u njezinu realizaciju. Da je planirana zapovijed provedena (razloge zbog kojih nije provedena vjerojatno najbolje zna njezin potpisnik, tadašnji zapovjednik 13. korpusa general-potpukovnik Marjan Čad), jedinice 13. korpusa JNA su u borbenom djelovanju mogle računati na potporu Srba u Gorskom kotaru (iz Gomirja, Brestovca, Vitulja, Ponikava, Popova Sela, Jasenka, Drežnica i Srpskih Moravica), koji su bili naoružani s "1000 cevi oružja dobivenog od JNA". I spomenuta zapovijed pokazuje da je očekivanje "Štaba odbrane Gorskog kotara" (osnovan u Jasenku 7. rujna 1991.) da jedinice JNA prodru prema Gorskom kotaru i osiguraju "najzapadniju" granicu Velike Srbije bilo realno i ostvarivo.

Zapovest za upotrebu jedinica korpusa.-
1.- Zapovešću za upotrebu jedinica 13. K str. pov. br. 617-3 od 21. 09. 1991. godine regulisao sam upotrebu jedinica 13. K. U skladu sa direktivom 5. VO i najnovijim razvojem situacije, jedinice u garnizonima imati u gotovosti za odbranu kasarni i objekata u garnizonima i za organizovan probroj na određenom pravcu.

2.- Jedinice 5. VO glavnim snagama napadaju na pravcu s. Bačuga – Petrinja – Lekenik, a pomoćnim snagama na pravcu Vojnić - Karlovac sa zadatkom da razbiju snage protivnika na pravcima napada i u

bližem zadatku izbiju na r. Kupu na liniji Petrinja – Karlovac, a zatim produžavaju napad na pravcu: Petrinja – Lekenik - V. Gorica i deblokiraju garnizon Karlovac, omogućavajući izvlačenje snaga iz garnizona Zagreb na pravcu: Zagreb - V. Gorica - s. Lasinja. Zadatak izvršava uz podršku 5. KoRV i PVO, VRG-5 i VAG-5.

3.- 13. korpus sa 970. PoB produžava sa upornom odbranom kasarni u garnizonu Rijeka i Delnice i vrši pripreme za organizovan probroj na općem pravcu: Rijeka – Delnice – Vrbovsko – Slunj - Plitvice. Izvlačenje podržavaju snage 5. KoRV i PVO.

4.- Odlučio sam: svim snagama i sredstvima u garnizonima Rijeka i Delnice uporno braniti kasarne, skladišta i druge vojne objekte i biti spreman za organizovan probroj i izvlačenje na općem pravcu: Rijeka – Delnice – Vrbovsko – Slunj - Plitvice.

Početak probroja i izvlačenje po mom naređenju.

5.- Zadaci:

5.1. 13 pmtbr produžava upornu odbranu kasarni, objekata i skladišta i biti u gotovosti za probroj i izvlačenje pravcem: Rijeka – Delnice – Vrbovsko – Slunj - Plitvice.

5.2. 6. bbr produžava upornu odbranu kasarne i skladišta, vrši mobilizaciju dobrovoljaca i biti u gotovosti za organizovan probroj i izvlačenje na pravcu: Delnice – Vrbovsko – Slunj - Plitvice.

5.3. 8. pmtbr i 4/35. partd produžava odbranu kasarne, vrši mobilizaciju dobrovoljaca i ulazi u sastav 580. mabr sa kojom vrši probroj.

5.4. Komanda 13. map i 13. lap PVO sa lad PVO/13. pmtbr i had 105 mm/13. pmtbr produžava odbranu kasarne i biti u gotovosti za podršku probroja i izvlačenje snaga korpusa na pravcu: Rijeka – Delnice – Vrbovsko – Slunj - Plitvice. Komandant ešalona komandant 13. map.

5.5. Komanda 13. mpoap sa mpoap/13. pmtbr i okb (-1)/13. pmtbr produžava odbranu kasarne i skladišta i biti u gotovosti

za probroj i izvlačenje na pravcu Klana - Grobničko Polje – Delnice – Vrbovsko – Slunj - Plitvice.

5.6. Komanda 13. K sa prištapskim jedinicama izvlači se sa glavnim snagama 13. pmtbr pravcem Rijeka – Delnice – Vrbovsko – Slunj - Plitvice.

5.7. Komanda 43. partd i komanda 13. snb izvlače se pravcem: Rijeka – Delnice – Vrbovsko – Slunj - Plitvice za K-dom 13. K.

5.8. 13. atb brani uporno kasarnu i biti u gotovosti za prevoženje MS po posebnom naređenju.

5.9. 970. PoB sa brp brani uporno kasarnu i biti u gotovosti za izvlačenje na pravcu: Rijeka – Delnice - Vrbovsko – Slunj - Plitvice.

6.- Skladišne objekte (Draga, Grobničko Polje, Studena, Lisac, Pulac) pripremiti za miniranje, angažovanje inžb/13. pmtbr pod rukovodstvom načelnika inženjerije 13. pmtbr. Naređenje za rušenje daje lično komandant korpusa.

7.- U toku izvođenja odbrane kasarni, skladišta i objekata kao i u toku probroja i izvlačenja merama borbenog obezbeđenja pokloniti posebnu pažnju.

8.- Rukovođenje i komandovanje ostvarivati prema dosadašnjem sistemu veza, prelaskom na radio veze, a sadejstvo ostvarivati sa najbližim jedinicama JNA i TO.

9.- Pozadinsko obezbeđenje sprovoditi po dosadašnjoj organizaciji uz korišćenje raspoloživih MTS i materijalnih rezervi na teritoriji. Prilikom izvlačenja sa sobom poneti sva raspoloživa novčana sredstva i sve količine suvih i tekućih obroka hrane. Napuniti rezervoare i sve rezervne kante gorivom, pripremiti akumulatora za vozila i sredstva veze, dekonzervirati vozila i odrediti starešine u ulozi vozača. Radio uređaje imati spremne za rad.

10.- Komandanti jedinica će detaljno razraditi marševski poredak pri probroju i izvlačenju.

Sa zapovešću upoznati samo komandante brigada i pukova. (Izvornik, strojopis, latinica HR-HMDCDR, 2., kut. 6043) ■

Obećana zemlja

Prijatelju....
 danas smo ovdje skupa
 i ti i ja,
 otišla je mladost sva.
 U ratu smo dali
 što smo mogli i znali,
 krvlju se borili,
 da padne domovina nismo dopustili.
 Danas je nebo neobično,
 baca razne boje,
 a mi na svjetlu brojimo
 zadnje sekunde svoje.
 I nema straha!
 On je ratom umro u meni.
 Živimo, domovino, u tvojoj sjeni.
 A sad te gledamo, domovino, izdaleka,
 u vjetru se krijemo,
 S tobom, domovino, bijemo.
 Prijatelju....
 danas smo ovdje skupa,
 i ti i ja,
 otišla je mladost sva.

Iako su zacijelile od rata rane,
 ovo vrijeme ide, nikako da stane.
 Zanjihao je vjetar i naše grane,
 i odvode nas u koloni
 jednog po jednog,
 ne bira smrti,
 ne bira noću ili danju,
 zaustavi naš život
 i našu sanju.
 I kao suho lišće baca nas po podu,
 ali umiremo u svome hrvatskome rodu.
 Prijatelju....
 i meni i tebi
 obećana zemlja to je.
 Polažem u nju
 tijelo tvoje, tijelo svoje.
 Prijatelju....
 danas smo ovdje skupa
 i ti i ja,
 da smo slobodu domovini dali
 to neka se zna....
 Marija TRBIĆ

S kolina na kolino

Priča mi je dida, dok sam bija mali
 o našem moru, o Jadranu plavom.
 kako su ga tili, i ovi i oni,
 jer naše je more ovjenčano slavom.

Priča mi je ćaća, za ovoga rata
 da su opet tili uzet šta je naše,

ali mi smo stina šta razbija vali,
 ovo naše more, nikom nismo dali.
 I zato,
 ponosno plovim na brodu svom,
 čuvam svoje more, čuvam svoj dom,
 i srce mi tuče kroz ponosne grudi,
 jer ja sam na straži, dok se zora budi.

A sutra ću i ja reći sinu,
 da nastavi tamo di smo stali,
 nek` zastava naša nastavi se viti,
 neka bude stina šta razbija vali...

Ivan PELJIĆ
 Pomorska baza Split

Skupina autora
Tenkovi kolovoza
Centre for Analysis of
Strategies and Technologies,
Moscow 2010.

Nedavno je neovisni Centar analiza strategija i tehnologija iz Moskve izdao vrlo zanimljivu studiju o rusko-gruzijskom sukobu u kolovozu 2008. pod nazivom Tenkovi kolovoza (The Tanks of August). Knjiga je u stvari sistematizirana, dopunjena i recenzirana zbirka članaka više autora koji su se bavili tom problematikom

i jedan je od najkompletnijih kronoloških pregleda kratkog ali vrlo intenzivnog rusko-gruzijskog sukoba. Osim izdanja na ruskom jeziku, izdana je i inačica na engleskom, namijenjena inozemnom tržištu.

Iako je knjigu izdao ruski izdavač i većina autora bili su Rusi, neprijeporno je da se radi o jednom vrlo kvalitetnom djelu koje rusko-gruzijskom sukobu pristupa što je moguće objektivnije, nastojeći se fokusirati isključivo na sam tijek borbenih operacija, svjesno potiskujući u drugi plan društveno-političke, gospodarske i druge aspekte koji su do njega i doveli. U skladu s tim, upravo je vrlo temeljit i detaljan kronološki opis borbenih operacija najkvalitetniji dio knjige i kao takav može biti iznimno koristan stručnjacima koji se bave obrambeno-sigurnosnom problematikom, tim prije što je rusko-gruzijski sukob jedan od prvih ratova u XXI. stoljeću, vođenih po klasičnom modelu ratovanja. Zapravo, taj sukob je do sada jedinstveni pokazatelj kako konvencionalni ratovi vođeni do kraja XX. stoljeća nisu definitivna prošlost u potpunosti zamijenjena tzv. sukobima nove generacije, odnosno asimetričnim sukobima kako ih još nazivaju u stručnoj literaturi i dnevno-političkom tisku.

Knjiga je razrađena u 11 poglavlja s uvodom, odnosno samostalno oblikovanih članaka ujedinjenih u logičnu cjelinu. U prvom dijelu knjige autori se bave vrlo detaljnom raščlambom gruzijskih oružanih snaga i njihovim razvojem, osobito u razdoblju nakon dolaska Saakašvilija na vlast. Nakon toga, dio knjige pod naslovom Kronologija rusko-gruzijskih neprijateljstava u kolovozu 2008. autora Antona Lavrova, daje vrlo precizni, faktografski pregled ratnih operacija, uz uporabu svih relevantnih službenih dokumenata dostupnih autoru, te po svom opsegu i sadržajnoj strukturi čini središnji dio cijele knjige. Ostatak materijala, koji po svim strukturalnim elementima može biti jednako zanimljiv vojnim analitičarima, bavi se analizom gubitaka obje strane i daljnjim perspektivama događanja na tom prostoru.

S obzirom na to da se u knjizi mogu naći i podaci rijetko poznati hrvatskoj javnosti, može se preporučiti i široj čitateljskoj publici, a ne samo vojnim stručnjacima koji se profesionalno bave izučavanjem suvremenih sukoba. Kako je knjiga u cijelosti i na internetu, ako vas zanima adresa je <http://www.cast.ru/eng/?id=386>

Priredio Marinko OGOREC

**18. rujna 53.
Rođen car
Trajan**

Rimski car Marko Ulpije Trajan, koji je rođen 18. rujna 53. na krajnjem jugu Pirinejskog poluotoka u Andaluziji bio je prvi car rođen izvan grada Rima u

nekoj dalekoj provinciji. Osim toga Trajan je bio i prvi car kojega je posvojio prijašnji a da mu nije bio ni u kakvom srodstvu, bilo rođenjem ili bračnim vezama. Car Nerva koji nije bio popularan među vojnicima trebao je nešto što će mu donijeti njihovu potporu. Ostvario je to imenujući popularnog vojskovođu i namjesnika Germanije Trajana svojim posvojenim sinom i nasljednikom. Kada je Nerva umro, Trajan ga je naslijedio bez incidenata, i time je postao prvi rimski car koji nije bio talijanskog podrijetla. Vladao je vrlo dobro pa je Senat govorio: "Budi sretniji od Augusta i bolji od Trajana." Uspješno je izradio put kroz Đerdap i podigao najveći kameni most Rimskog Carstva preko Dunava, u današnjoj Rumunjskoj, dugačak više od 1100 metara, a izgled mosta može se i danas vidjeti na Trajanovu slavoluku u Rimu. Trajan je bio drugi od takozvanih pet dobrih careva i za njegove vladavine Rimsko Carstvo je doseglo svoj teritorijalni vrhunac. Uspješno ga je proširio prema Istoku, osvojivši zemlje Dačana na Dunavu i Parta u Armeniji i Mezopotamiji. Daljnja osvajanja prekinula je židovska pobuna a istodobno se Trajan razbolio pa je krenuo natrag u Italiju. Umro je usput u Maloj Aziji i tako postao jedini Rimljanin kojem je počast za pobjede održana posmrtno. U balkanskim zemljama sačuvala se legenda o caru Trajanu s kozjim ušima. Koliko se ta priča odnosi na navodno dobrog rimskog cara, nemoguće je utvrditi.

17. rujna 1944. - Saveznički desant kod Arnheima

18. rujna 887. - Bitka kod Makarske

- Dan Hrvatske ratne mornarice

21. rujna 1991. - okupirana Petrinja

22. rujna 1499. - turska vojska opustošila Veneciju

23. rujna 1913. - francuski zračni as Roland Garros preletio Sredozemlje

Leon RIZMAUL

Steyr Hahn (M11/M12)

Od predstavljanja pištolja Huga Borchardta, Austro-Ugarska je tražila oružje koje bi uspješno zamijenilo Gasserov revolver u ulozu postranog oružja u vojsci. Prvi pištolj koji ulazi u oružane snage Austro-Ugarske jest Roth Model 1907 koji se nije pokazao idealnim te se ubrzo otvara novi natječaj za službeni pištolj na kojem pobjeđuje Steyr 1911. godine. Načelo rada ovog pištolja zasniva se na kratkom trzaju i bravljenju rotacijom cijevi, a otklonac je jednostrukog djelovanja (pritiskom na otklonac vrši se samo spuštanje udarača na udarnu iglu, a zapinjanje udarača se vrši rukom ili kretanjem zatvarača u stražnji položaj). Novi je pištolj za razliku od svog prethodnika jednostavniji za izradu i rastavljanje, a time i za održavanje. Većeg je kalibra, ali je zadržao punjenje okvirom odozgo, kroz zatvarač u rukohvat (slično kao npr. PAP M59/66). Kvaliteta izrade bila je u

samom svjetskom vrhu. Označavanje može unijeti zabunu jer na pištoljima nema oznake modela, već samo ime proizvođača i godina proizvodnje tako da isti pištolj u literaturi nalazimo kao Steyr Hahn, M11 i M12. Isti pištolj, Steyr Hahn (hahn - njem. čekić, pištolj ima vanjski udarač) je godinu dana prije odabira za austrougarsku vojsku bio izabran i dostavljen za potrebe KoV-a Čilea, gdje se zadržao i poslije II. svjetskog rata u službenoj uporabi i postigao uspjeh na civilnom tržištu Južne Amerike. U Europi ga je rabila još i Rumunjska, koja svoje pištolje nakon završetka I. svjetskog rata

Tehnički podaci

Kalibar: 9 x 23 Steyr, 9 x 19 mm Luger
Masa praznog oružja: 980 g
Dužina: 205 mm
Dužina cijevi: 130 mm
Kapacitet spremnika: osam metaka

predaje Bugarskoj od kuda bivaju prodani Grčkoj gdje im se gubi svaki trag. Kad je Hitler priključio Austriju Njemačkom Reichu, oružje koje je tada ušlo u inventar Wehrmachta prošlo je unifikaciju, gdje je to bilo moguće. Tako je Steyr Hahn izmijenjen kalibar na standardni njemački metak 9 x 19 mm Parabellum (P08). U nekadašnjoj SFRJ tako prekalibrirani pištolji su zadržani kao oružje čuvarske službe PTT-a (pošte).

U hrvatskom narodu pištolj Steyr Hahn ostaje zapamćen po zlu jer je takvim pištoljem u skupštini Kraljevine Jugoslavije zastupnik radikala Puniša Račić pucao na prvake HSS-a.

Pištolj je doniran Vojnom muzeju.

**HRVATSKI
VOJNIK**

Nakladnik: MINISTARSTVO OBRANE RH
 SLUŽBA ZA ODNOS S JAVNOŠĆU I INFORMIRANJE
 Odjel hrvatskih vojnih glasila

Glavni urednik: Željko Stipanović (zeljko.stipanovic@morh.hr)
Zamjenica glavnog urednika: Vesna Pintarić (vpintar@morh.hr)
Zamjenik glavnog urednika za internet: Toma Vlašić (toma.vlasic@morh.hr)

Urednici i novinari: Leida Parlov (leida.parlov@morh.hr),
 Domagoj Vlahović (domagoj_vlahovic@yahoo.com)

Lektorice: Gordana Jelavić, Milenka Pervan Stipić

Urednik fotografije: Tomislav Brandt

Fotografi: Josip Kopi, Davor Kirin

Grafička redakcija: Zvonimir Frank (urednik), (zvonimir.frank@zg.htnet.hr), Ante Perković,
 Damir Bebek, Predrag Belušić

Webmaster: Drago Kelemen (dragok@morh.hr)

Prijevod: Jasmina Pešek

Tajnica redakcije: Mila Badrić-Gelo, tel: 3784-937

Marketing i financije: Igor Vitanović, tel: 3786-348; fax: 3784-322

Tisak: Vjesnik d.d., Slavenska avenija 4, Zagreb

Naslov uredništva: MORH, Služba za odnose s javnošću i informiranje,
 p.p. 252, 10002 Zagreb, Republika Hrvatska

http://www.hrvatski-vojniki.hr, e-mail: hrvojenik@morh.hr

Naklada: 5400 primjeraka

U članstvu Europskog udruženja vojnih novinara (EMPA)

Rukopise, fotografije i ostali materijal ne vraćamo. Copyright HRVATSKI VOJNIK, 2010.
 Novinarski prilogi objavljeni u Hrvatskom vojniku nisu službeni stav Ministarstva obrane RH.

www.globalfirepower.com

Autori ove stranice, na kojoj se analizira oružana moć nekih svjetskih zemalja, bez sumnje su opsjednuti brojkama. Budući da je riječ o brojkama uglavnom vezanim uz oružane snage, mislimo da stranica **www.globalfirepower.com** može biti zanimljiva i za naše čitatelje. Naime, autori su obuhvatili 42 svjetske zemlje koje smatraju važnim vojnim silama iz niza razloga, od visoke tehnologije preko političke situacije do broja stanovnika. Posebnost je što se u prikazima nisu držali samo uskih vojnih tema, poput broja vojnika ili naoružanja, nego i šireg konteksta koji čini nečiju vojnu moć: civilna industrija, prometna infrastruktura, geografske odlike države... Ukratko, na ukupnoj rang-listi svjetske vojne moći, prema mjerilima **Global-Firepower.com**, vodeće su SAD, a slijede ih Kina i Rusija. Napominjemo da se autori trude citirati relevantne izvore, no, naravno, njihovi zaključci se ne bi trebali uzeti kao službeni...

D. VLAHOVIĆ

